SumResearch
Urban Consultancy

i.s.m. Denis Dujardin
en Hydroscan

Inter-gewestelijk plan voor Neerpede-Vlezenbeek-Sint Anna Pede

In opdracht van:
Brussels Instituut voor Milieubeheer (Leefmilieu Brussel-BIM)
Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Rapport fase 1

BRUXELLES ENVIRONNEMENT
LEEFMILIEU BRUSSEL
-IBGE-BIM-

VLM
VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIMTE

Inhoudstafel

0	Inleiding	2
1	Inventaris	7
1.1	Ruimtelijke beleid	7
1.1.1	Provinciaal en regionaal niveau	8
1.1.2	Dilbeek	9
1.1.3	Sint-PietersLeeuw	13
1.1.4	Anderlecht	18
1.1.5	Besluit	20
1.1.6	Inleiding	21
1.1.7	De Fysische ruimte	22
1.1.8	Het belevingsmoment	24
1.1.9	Landschappelijke componenten en specificiteiten	30
1.1.10	Het landschap als schaakbord van belangen.	33
1.2	Water	35
1.2.1	Beschrijving stroomgebied	35
1.2.2	Analyse aspecten waterkwantiteit	36
1.2.3	Analyse aspecten waterkwaliteit	40
1.3	Natuur	43
1.3.1	Natuurreservaten en andere beschermde gebieden	43
1.3.2	Gemeentelijke visies	44
1.3.3	Flora	44
1.3.4	Fauna	45
1.3.5	Natuur in landbouwgebied	46
1.3.6	Projecten	47
1.3.7	Besluit natuur	48
1.4	Landbouw en voedselketen	50
1.4.1	Beleid	50
1.4.2	Duurzame landbouw	53
1.4.3	Analyse GIS data landbouwgegevens	55
1.4.4	Bevragingen	62
1.5	Recreatie en toerisme	66
1.6	Ontsluiting	70
1.7	Besluit inventaris & analyse	73
1.8	Bijlages	74
1.8.1	Kaarten	74
1.8.2	Input documenten	74
1.8.3	Verslagen	74

0 Inleiding

Een rijk landschap

Als uitloper van het Pajottenland, en met de grootstad als skyline, is het projectgebied gekenmerkt door een verrassend en contrastrijk landschap. Het projectgebied wordt topografisch bepaalt door drie beeksystemen, met elk eigen landschapskenmerken.

De Broekbeekvallei vormt een groene oase temidden van het randstedelijk wonen. Het is een waardevol relict, waar de actieve tuinbouw, de pedagogie van het Neerhof en de recente inspanningen voor natuurontwikkeling de mens in nabijheid brengt met de betekenis van het landschap.

Waar de Broekbeekvallei omsloten is door bebouwing en infrastructuur, leidt de Pedevallei het open landschap tot tegen of zelf binnen de ring aan het Renard park in Anderlecht.

Het bekenstelstel Sobroek-Vlezenbeek-Vogelzang trekt eerst ook door een breed landschap om zich dan te vernauwen tot een smalle, maar waardvolle, groen/blauwe vinger dat tussen de stedelijke en randstedelijke lobben richting kanaal stroomt.

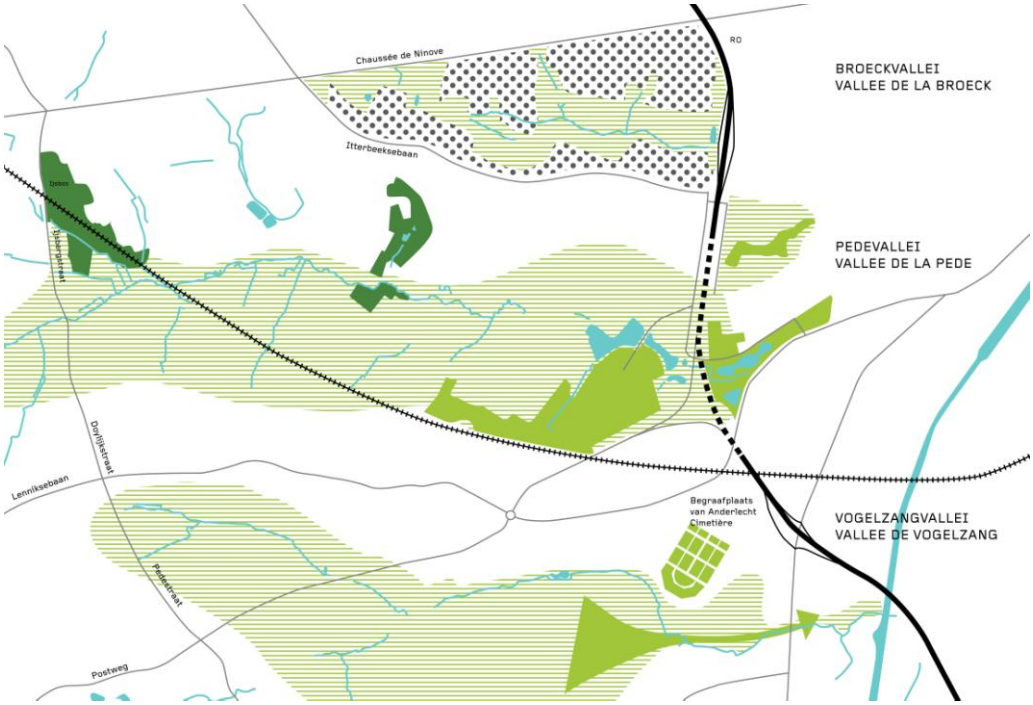

De beleving van het landschap en haar rijkdom, laat zich het best gevoelen door de valleien te dwarsen van Zuid naar Noord. Wie Negenmanneken verlaat via de Herderstraat en de Steenberg, komt tuinbouw en akkerbouw tegen, een landschap met in de achtergrond het de massa's van het Erasmusziekenhuis. Verder trekkend via bijvoorbeeld de Halleweg naar Sint Anna Pede, vindt met achter de lintbebouwing van de Lennikse baan, plots een open en wijds landschap, gekaderd door enkele stroken bos en de verrassende aanwezigheid van de torens van de grootstad, alvorens in een meer intiemer landschap te duiken met boomgaarden en boerenhoven aan de Pedebeek. De steilere en beboste hellingen van de Vlazendaal of Ijsbos voegen nog meer componenten toe aan de landschapsbeleving.

De rijkheid van het landschap, met dan wijdse zichten, dan holle wegen, boomgaarden, elzenbosjes, knotwilgenrijen, natte weiden, tuinbouw en akkerbouw, maar ook de contrasten met de bouwlinten van de randstad en de stedelijke horizon maakt het projectgebied bijzonder. Een aantal elementen in of net buiten het projectgebied zijn emblematisch: De Luizenmolen, het Neerhof, de watermolen van Sint Gertrudis Pede, het kerkje van Sint Anna Pede, De boomgaard van Den Appelboom, de geuzebrouwerijen, de zeventien bruggen…

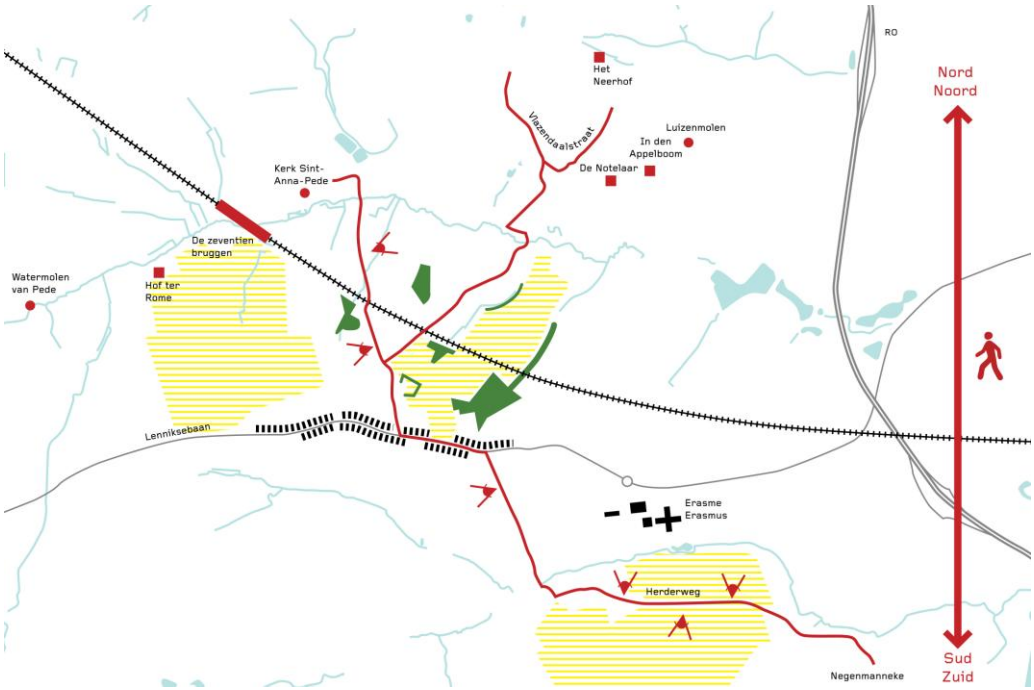

Aan de rand van een grootstad

Wat kan een open landschap betekenen aan de rand van een grootstad? Als zij moet weerstaan aan de verstedelijkingsdruk, die onvermijdelijk op dergelijk gebied komt wegen, dan moet haar rol en betekenis sterk en waardevol zijn.

In Brussel leeft een grote hunker naar een andere relatie met het voedsel, de grond en de buitenlucht. Stedelingen hebben nood aan een actieve beleving van het groen, zoeken het landschap op en zijn geïnteresseerd in de herkomst en teeltwijze van landbouwproducten. De opkomst van stadslandbouw en het vergroenen van de stad is een deel van het antwoord, maar complementair hieraan is voor "den buiten" een grote rol weggelegd.

Van oudsher is het landgebruik getekend door de nabijheid van de grootstad. De nabijheid van een grote afzetmarkt, maakt dat de vruchtbare grond is ingezet als de groentenhof en boomgaard van Brussel, met de emblematische productie van

aardbeien en witloof. In Neerpede, aan de Vogelzangbeek en in de Broekbeekvallei is deze functionaliteit actueel. Ook de grotere, gemengde bedrijven die de open kouters cultiveren, mikken deels op de nabijheid van de consument, met verkoop op de boerderij van hoeveproducten, bijvoorbeeld aan het Hof te Rome, het Neerhof of Hof ter Mullen.

Ook de recreatieve rol van het landschap is een oud gegeven. Misschien is Breughel de bekendste historische zondagswandelaar in de streek, maar de aanwezigheid van talrijke afspanningen, waar getafeld kan worden onder een notelaar, is vandaag nog altijd even aantrekkelijk. Het openlandschap trekt wandelaars, lopers, fietsers, ruiters aan.

De openheid van het projectgebied is uitzonderlijk voor Brussel, maar tegelijkertijd is het een recurrente vraagstelling over de functionaliteit van "de buiten" in de schaduw met grootstad. De beekvalleien zijn structurerend en staan ook voor een continuïteit die de grenzen van het projectgebied overschrijden, niet alleen ruimtelijk of hydrologisch, maar ook psychologisch. De barrière van de ring is niet ondoordringbaar. Het projectgebied kan als component van de omgeving van de stadsbewoner worden versterkt. En omgekeerd vormt de stadshorizon onderdeel van de ervaringswereld van de Dilbekenaar of de Leeuwenaar.

Er tekent zich in het stadsgewest een groeiend gezondheidsprobleem af, door ongezonde voeding en gebrek aan beweging. Het projectgebied heeft een evidente roeping om daar een stimulerende en pedagogische rol in te spelen.

Het versterken van een levend landschap

Het landschap staat onder druk en een stuk teloorgang heef zich reeds lang ingezet. Boomgaarden en hagen zijn her en der verdwenen. Oude boerderijtjes zijn heropgebouwd als fermette. Lintbebouwing heeft zich doorgezet waardoor het landschap is afgesneden. De toenemende schaal van de landbouw hertekent de schaal van het landschap. De woonfunctie heeft de open ruimte aangevreten. Het toenemend verkeer heeft de rust verstoord.
Toch heeft het landschap verrassend weerstand geboden aan de druk, en zijn de landschapskwaliteiten in essentie overeind gebleven en dit te midden van groeipolen als Dilbeek en Sint -Pieters -leeuw en net naast een miljoenenstad.

Dat kan alleen maar omdat de meerwaarde van het open gebied al lang erkend is, en in visies over stads- of dorpsontwikkeling erkend en bestendigd[1]. Die kwalitatieve meerwaarde is er ook maar omdat het landschap haar functionaliteit heeft kunnen behouden. Het landgebruik door, met name de landbouw, is hierin dragend.

Wil men de geroemde landschapskenmerken en haar structuren bestendigen en versterken, dan kan dit enkel maar als de functionaliteit van het landgebruik hierin dragend is. Het studiegebied is 2126 ha groot en kan niet beheerd worden als een park. Het vinden van een economisch leefbaar model, waarbij het land productief wordt ingezet op een manier dat het landschap hierbij opnieuw kansen krijgt is essentieel voor het welslagen.

De nabijheid van een geïnteresseerde klant is hierbij een belangrijke troef, dat andere modellen mogelijk maakt dan landbouw gefocust op kostenreductie en grootschalige productie. Zoals reeds bestaande bedrijven bewijzen, is een geïntegreerde landbouw mogelijk, die op een andere schaal, haar klanten interesseert in haar producten.

[1] Zie de structuurplannen van Dilbeek, Sint Pietersleeuw en Gewestelijk Ontwikkelingsplan van het Brussels Hoofdstedelijk gewest

Ook de zelfteelt in moestuinen, of de zelfoogst zijn modellen die het landschap vormen en onderhouden.

We mikken hier op een duurzaam model, sociaal, ecologisch en economisch, met korte ketens, met gezonde voeding als centraal element.
We denken dat door het hanteren van verschillende mogelijke landbouwmodellen, in functie van de grondintensiteit, bodemkwaliteiten en commerciële opportuniteiten, de schaal van het landschap en de landschapsstructuren kan revitaliseren. We menen dat er dan een gemeenschappelijk belang ontstaat in de kwaliteit van de omgeving, ecologisch en recreatief, waarbij het water- en groenbeheer opgenomen wordt in het algemeen landbeheer.

De studie moet uitwijzen welke modellen van landgebruik we waar willen stimuleren, waarbij een synergie moet ontstaan tussen de economie van het landgebruik en landbeheer en de ruimtelijke waardering.

Een symbiotisch landgebruik

De veldleeuwerik kan symbool staan voor een symbiotische visie waarbij landbouwproductie, recreatie en landschapsbeleving en natuurontwikkeling samengaan. De leeuwerik heeft nood aan een gevarieerd landschap, waar hij het jaar rond kan foerageren binnen zijn territorium en veilige broedplek vindt. De dramatische achteruitgang van deze vogel is symptomatisch voor de verschraling van het landschap.
Als we denken aan natuurontwikkeling in het projectgebied, dan is dit in een gevarieerd landbouwgebied met natte weiden en open kouters, met boomgaarden en tuinbouw, waarbij de fauna opnieuw kansen krijgt in een nieuw evenwicht.

Gezonde biotopen kunnen ook bijdragen tot een gezondere landbouwpraktijk. Boomgaarden hebben nood aan bijen, haagkanten en ruigten kunnen de erosie van akkers beperken, gemengde bossen die van de steilere hellingen. Elzenbossen houden het water vast in de valleien.

Deze visie op natuurontwikkeling is complementair met de ontwikkeling van de natuurbescherming bijvoorbeeld in de Pede- of Vogelzang. In het gebied zijn een aantal waardevolle biotopen aanwezig. Zij geven kansen aan specifieke natuur, maar spelen ook een rol als refuge te midden van het gecultiveerd landschap.

Ook de inpassing van de recreant in het landschap kan leiden tot een verrijking. Natuur-, maar ook cultuurbeleving is hierbij drijvend. Het landschap moet betekenis krijgen in al haar rijkdom: de natuur, het klein of groot cultuurhistorisch erfgoed, tot en met de huidige landbouwculturen. Het landschap is geen museum, maar wel een drager van vele lagen betekenis, waar de recreant inkijk krijgt door zich te bewegen doorheen het landschap, stil te staan bij emblematische plekken, of door zelf te actief het land te bewerken in een volkstuin.
De recreant, "local", Brusselaar of toerist is een component van het levend landschap. Hun aanwezigheid vormt een belangrijke injectie voor de plaatselijke economie van horeca en landbouw.

Als besluit : elementen van een toekomstige identiteit

Er wordt niet gekozen voor een reconstructie van het landschap, maar voor een (re)generatie van het landschap, met een dragend landgebruik. Hiervoor moeten de mechanismes die het historisch landschap en het huidig landschap hebben gegenereerd goed worden begrepen, aangevuld met vernieuwende modellen die inspelen op actuele vragen.

De gewenste symbiose tussen landbouwproductie, landschappelijkheid, recreatie en natuurontwikkeling en waterbeheer moet worden uitgezet.

We willen dus een ontwikkelingsmodel uitzetten en minder een inrichtingsplan opmaken. We willen het hebben over economische haalbaarheid, vervoersmodellen, lokale gemeenschappen en passanten, voedselproductie, vervoersmodi, over schalen, diversiteit en gelaagdheid, over vasthouden en vernieuwen.

De gewaardeerde kenmerken van het gebied, openheid en beslotenheid, rijkdom aan ervaringen en schalen, natuur en landelijke cultuur, haar rol voor de voedselproductie, haar landschappelijke kwaliteiten, kunnen enkel worden bestendigd, door de onderliggende functionaliteiten te bevragen en waar nodig te vernieuwen. We zoeken de toekomstwaarde van de landschapsstructuur te versterken, die het gevarieerd, en contrastrijk landschap kan blijven genereren, doorheen een duurzaam ontwikkelingsmodel.

1 Inventaris

1.1 Ruimtelijke beleid

De bespreking van het ruimtelijk kader is geen exhaustieve oplijsting van het ruimtelijk beleid. Het is een selectie van een aantal documenten die van belang zijn voor de studie door hun juridische waarde en/of die zich toespitsen op het een of het ander onderzoeksthema.

In deze tabel wordt een synthese gemaakt van de besproken documenten. Deze tabel geeft de overeenstemming weer tussen de gebruikte instrumenten in Vlaanderen en in Brussel.

	Dilbeek	**Sint-Pieters-Leeuw**	**Anderlecht**
Juridische context	Gewestplan Vlaanderen	Gewestplan Vlaanderen	GBP
	RUP Vlaams Strategisch Gebied Brussel (VSGB)	RUP open ruimte	BBP Meylemeersch BBP kerkhof Vogelenzang BBP rural
Plannings-context	Structuurplan Vlaanderen + Vlaams Brabant	Structuurplan Vlaanderen + Vlaams Brabant	GewOP (wordt binnenkort vervangen door GPDO)
	Gemeentelijk Structuurplan Dilbeek	Gemeentelijk Structuurplan SPL	GOP Anderlecht
	Mobiliteitsplan	Mobiliteitsplan	Mobiliteitsplan
	Milieubeleidsplan		GOPN (zie hoofdstuk 1.4)
	Gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP)		

Algemeen kan gesteld worden dat de beleidsplannen in de grote lijnen naar eenzelfde streefdoel mikken.
Er zijn geen grote tegenstrijdigheden, de beleidsplannen kunnen zelfs complementair zijn of elkaar versterken.
Elke gemeente heeft zijn eigen beleid, zijn eigen instrumenten om tot een bepaalde en gelijkaardige visie te komen. We merken bijvoorbeeld dat de doelstellingen van het RUP Open Ruimte in Sint-Pieters-Leeuw aansluiten op die van het GRS van Dilbeek en op die van het GOPN in Anderlecht.

1.1.1 Provinciaal en regionaal niveau

1.1.1.1 Juridische Context

Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Een belangrijk deel van het studiegebied wordt door het gewestplan aangeduid als agrarisch gebied of agrarisch gebied met landschappelijke waarde.
Een aantal woonzones zijn gelegen langs de N8 (Ninoofsesteenweg) en de Itterbeeksebaan, ten westen van de Herdebeekstraat en langs de Brusselbaan. Afgewisseld met deze bestemmingen treft men een concentratie van woongebieden met landelijk karakter en groengebieden (park- en natuurgebieden).

Opvallend is dat de Sobbroekbeek en de Vogelzangbeek zeer goed te lezen vallen als ecologische corridor op het RSV, terwijl de Pedebeek en de Broekbeek minder duidelijk af te lezen zijn en een aantal discontinuïteiten vertonen.

Ruimtelijk Structuurplan Vlaams Brabant

Het RSVB selecteert Itterbeek bindend als woonkern.
De kern Sint-Gertrudis-Pede wordt weerhouden als kern in het buitengebied.

Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan - spoorlijn 50a tussen Brussel en Ternat

De opmaak van het GRUP kadert in de uitbreiding van de spoorweginfrastructuur op de spoorlijn Brussel/Denderleeuw en de realisatie van het GEN-project.
De werken hebben een ingrijpende impact op bepaalde natuurgebieden. Als compensatie hiervoor worden twee bijkomende groengebieden (bestemd voor de instandhouding, de ontwikkeling en het herstel van de natuur en het natuurlijke milieu) vrijgegeven.
Een aantal stapelplaatsen worden aangeduid langs de spoorlijn. Na de realisatie van de spoorinfrastructuur is de in de grondkleur aangegeven bestemming van het bestaande verordenende gewestplan of van een ruimtelijk uitvoeringsplan van toepassing. Misschien kan dit een opportuniteit vormen om de gewenste ruimtelijke structuur te versterken op deze plaatsen.
De werf is volop bezig.

1.1.2 Dilbeek

1.1.2.1 Juridische Context

RUP Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel (VSGB)

Het gebied van de Broeckbeekvallei wordt in het VSGB hoort tot de bestemmingscategorie '**landbouw**'.
Kort samengevat brengen we hier aantal punten naar voor.
Het gebied is bestemd voor de beroepslandbouw.
In het gebied zijn ook aan de landbouw verwante bedrijven toegelaten indien nodig en mits er rekening gehouden wordt met de ruimtelijke impact ervan.
Het aanbrengen van windturbines en andere installaties voor de productie van (hernieuwbare) energie is toegelaten mits beperkte impact.
De genoemde handelingen worden toegelaten indien ze verenigbaar zijn met de waterbeheerfunctie van het gebied en het waterbergend vermogen van rivier- en beekvalleien niet doen afnemen.

Belangrijk in het kader van deze is de studie is de aanduiding van het gebied in overdruk. Hierbij wordt de Broeckbeekvallei als een **natuurverwevingsgebied** aangeduid waarbij de functies natuurbehoud en landbouw nevengeschikt zijn. De vermelde handelingen van artikels B7.1.1 tot B7.1.8 zijn in dit gebied toegelaten voor zover de natuurwaarden van het gebied in stand gehouden worden.

De beek zelf wordt gecategoriseerd onder ''onbevaarbare waterlopen van 2de en 3de categorie en voor niet gecategoriseerde onbevaarbare waterlopen''.
Hierbij wordt de nadruk gelegd op het **behoud en herstel** van:
- het waterbergend vermogen van de beek
- de structuurkenmerken van de beek, met inbegrip van de oevers, de waterkwaliteit en de verbindingsfunctie
- de overstromingsgebieden (of de ontwikkeling ervan)

1.1.2.2 Planologische Context

Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Dilbeek (GRS), 2010

In dit hoofdstuk wordt de focus gelegd op het beleid omtrent de open ruimte aangezien dit het overkoepelend thema is voor de subthema's natuur, landbouw en landschap.
De thema's recreatie en ontsluiting komen aan bod in de respectievelijke hoofdstukken 1.6 en 1.7.

Richtinggevend deel:

Binnen de afbakening van de stedelijke sfeer wenst Dilbeek de ingesloten open ruimtegebieden te vrijwaren van verdere aantasting en versnippering. De essentiële functies landbouw, natuur en (zachte) recreatie worden gezien als de belangrijkste 'beheerders'. De oprichting van nieuwe infrastructuren en bebouwing wordt tegengegaan.

De grotere open ruimtegebieden moeten eveneens gevrijwaard worden. Hierbij is landbouw de belangrijkste beheerder. Wel dient daarbij aandacht besteed te worden aan landschapswaarden, door het behoud en de uitbreiding van kleine landschapselementen. Een verdere aantasting van de open ruimte door infrastructuren en bebouwing niet eigen aan agrarische bedrijfsvoering wordt tegengegaan.

Dilbeek wenst stimulerend op te treden om een kwalitatief evenwicht tussen landbouwuitbating, landschapsontwikkeling en natuurontwikkeling mogelijk te maken. Dilbeek streeft naar vrijwillige beheersovereenkomsten met de landbouwsector voor de natuur- en landschapsontwikkeling. Ook de mogelijkheid om landbouwuitbatingen in te schakelen in de uitbouw van een landelijk netwerk voor passieve recreatie vormt hiertoe een belangrijke sleutel.

Het GRS erkent de valleigebieden als zijnde de dragers van het fysische en het natuurlijke systeem en wenst daarbij een samenhangend ecologisch netwerk uit te bouwen. Dilbeek wenst te werken aan de herwaardering en de versterking van de natuurwaarden in beekvalleien. Dit moet ook leiden naar een beter waterbergend vermogen van de waterlopen.
Waar beekvalleien de huidige landbouwgebieden doorsnijden, geldt een afstemming en verweving van de natuurwaarden, natuurbeheer en agrarisch gebruik.

Verder is Dilbeek bewust van het bovenlokaal karakter van de open ruimte en wenst zich optimaal af te stemmen op de projecten aan de gang:
- Provinciale natuurverbindingsgebieden (NVG 4f: Molenbeek-Neerpedebeek als belangrijke schakel naar Zuun)
- Bruegelproject (behoud en de ontwikkeling van de wetenschappelijke, historische en esthetische waarden)
- Valleien van de Laarbeek en de Molenbeek

<u>Bindend deel:</u>

Selectie van prioritaire gebieden voor natuur (accent op kwaliteit, bescherming en herstel van het natuurlijke milieu):
P6 Sint-Annabos

Selectie van Ecologische verbindingen (opwaardering van de natuurfunctie als ecologisch netwerk):
N5 Broekbeekvallei
N6 Valleien van de Laarbeek-Molenbeek (ook Pedevallei genoemd)
N7 Sobbroekbeekvallei

Selectie van de Randstedelijke Groengebieden (natuurlijke structuur die in de stedelijke sfeer doordringt, als waarborg voor de kwalitatieve leefomgeving):
RG5 Steenpoelpark
RG21 Parkgebied Kapelstraat

Selectie van Parkgebieden in Buitengebied (sites van markant erfgoed in een groene omgeving):
PA7 Parkgebied 'tuinen van het Gulden Kasteel'
PA8 Parkgebied 'Sint-Anna'
PA25 Parkgebied 'Rutting'
PA24 Parkgebied 'K. Albert'
PA 27 Parkgebied 'watermolen van Pede'

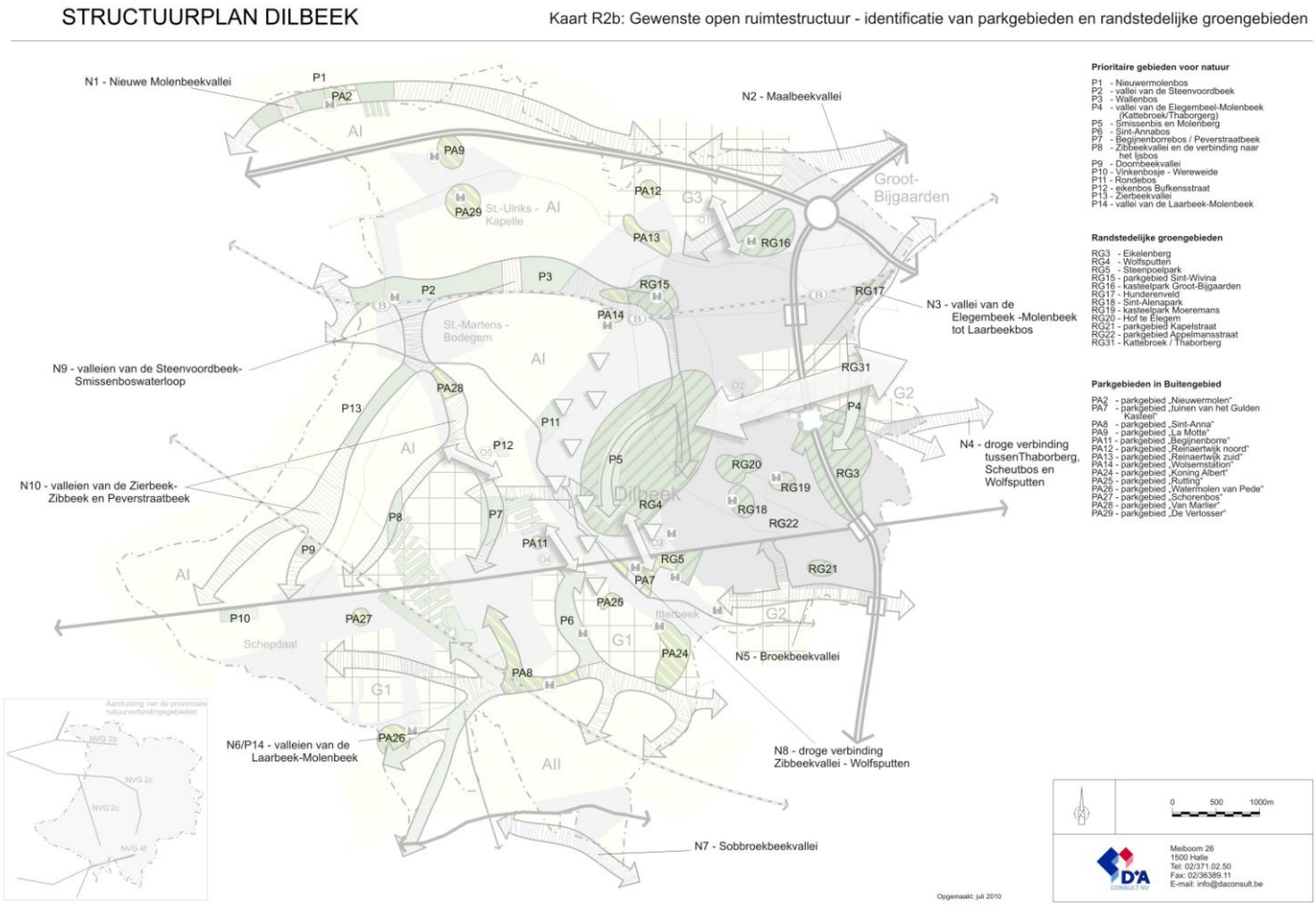

Het gebied gelegen tussen de Pedebeek en de Poststraat wordt in het GRS afgebakend voor 'professionele landbouw'. Deze afbakening realiseert twee doelstellingen, enerzijds vrijwaart het de open ruimte, anderzijds biedt het bedrijfszekerheid voor agrarische activiteiten.

Het gebied tussen de Broeckbeek en de Pedepeek wordt daarentegen aangeduid als 'gecompartimenteerde landbouw' (patchwork) en bevat drie doelstellingen:
- evenwichtige verweving van agrarische, natuurlijke en landschappelijke functies
- ontwikkelingsperspectieven voor professionele land- en tuinbouw
- bestaanszekerheid bieden voor extensieve landbouw

Het GRS ondersteunt de acties van het GNOP die kaderen in de realisatie van de gewenste open ruimtestructuur. Zeven concrete herbestemmingen laten toe het netwerk van Ecologische Verbindingen en Prioritaire Gebieden voor Natuur uit te bouwen, waaronder relevant voor het studiegebied:
- Spanuit-IJsbos (tussen Ninoofsesteenweg, spoorlijn en Ijsbergstraat)
- Spanuit-IJsbos (tussen Roomstraat en spoorlijn)
- Zijloop Koebeek (Dilbeek, Itterbeek, langs de Borrestraat)
- Broekbeekvallei (tussen Neerhof en de Ring)

Milieubeleidsplan Dilbeek

60 actieplannnen die betrekking hebben op verschillende domeinen; grondgebruik, afval, verkeer, water, ruimtelijke ordening, lawaai, natuur,....

Gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP)

Het GNOP werd goedgekeurd op de gemeenteraad van 17.02.2004.
Algemene visie:
- uitbouw van een ecologisch netwerk
- actief natuurbeheer binnen de valleizones
- milieu-educatie: op termijn moet in de nabijheid van alle scholen een groengebied ingericht zijn.
- aandacht voor bijkomend publieke groene ruimten.
- samenwerken met het verenigingsleven en lokale actoren ter ondersteuning van het gemeentelijk natuurbeleid.
- geïntegreerde benadering tussen natuur, landschap, bos en groen.
- voor het specifieke instrumentarium

Mobiliteitsplan Dilbeek

Het mobiliteitsplan van Dilbeek dateert van oktober 2002.

De doelstellingen die interessant zijn met betrekking tot deze studie zijn de volgende:
- Vrijwaren van de landelijkheid van de overige kernen
- Verhogen aandeel openbaar vervoer in de mobiliteit
- Beheersing van het doorgaand verkeer
- Verbeteren van de veiligheid voor voetgangers en fietsers

Toegespitst op de recreatieve wandel- en fietsroutes zijn volgende aandachtspunten van belang:
- het op elkaar aansluiten van de verschillende wandel- en fietsroutes;
- de aansluitingen van de verblijfsgebieden voor voetgangers en fietsers op het openbaar ervoer: stations en bushaltes voorzien van veilige, comfortabele en overdekte fietsstallingen.
- de continuïteit van de wandelroutes: gemeentegrensoverschrijdend uitbouwen
- voetgangers- en fietsverbindingen tussen de wijken onderling

1.1.3 Sint-PietersLeeuw

1.1.3.1 Juridische Context

RUP open ruimte SPL

Het RUP Open ruimte is nog niet definitief goedgekeurd. Er kan wel worden uitgegaan dat het RUP de visie van de gemeente weergeeft op de ruimtelijke ontwikkeling van de open ruimte in de gemeente.
Het RUP deelt de open ruimte op in een aantal zones en hecht daar bepalingen aan die voornamelijk impact hebben op de landouw, natuur en landschapsontwikkeling. Gezien het belang van dit RUP wordt hier omstandig ingegaan op de bepalingen.

Toelichtingsnota:

Gebied 3 (Vlezenbeek zone)
- stoppen van de oprukkende bebouwing;
- behoud en versterking uitgesproken vergezichten in het noordoosten en het zuiden van het gebied;
- aansluiting van de open ruimte op het open ruimtegeheel ten noorden van het deelgebied;
- behoud en versterking van de aanwezige hoogstamboomgaarden en KLE centraal in het gebied;
- afstemmen ontwikkelingsperspectieven landbouwgebied op gebiedskenmerken;
- versterken van de valleistructuren rond de Vogel(en)zangbeek en de Sobbroekbeek;
- verder ontwikkelen van de natuur en het natuurlijk milieu in de beekvalleien;
- ontwikkelingsperspectieven bieden voor de aanwezige serreteelten.

Gebied 4 (meest noordelijke zone van SPL, aansluitend op Dilbeek ter hoogte van het Hof te Rome)
- behoud en versterking uitgesproken vergezichten in het noordoosten;
- afstemmen ontwikkelingsperspectieven landbouwgebied op gebiedskenmerken;

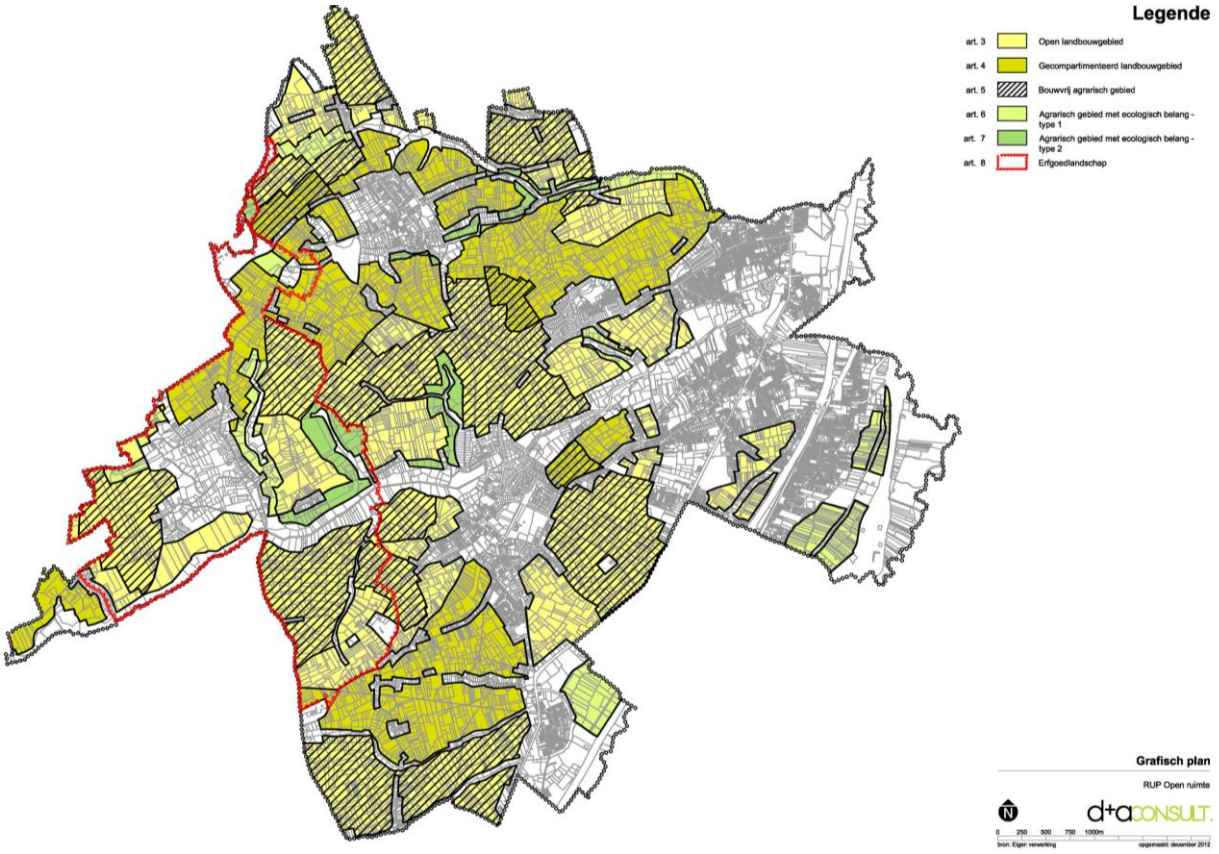

Bepalingen per zone

Open landbouwgebied en gecompartimenteerd landbouwgebied:

Hoofdbestemming: grondgebonden agrarische activiteiten
- akkerbouw
-veeteelt
-tuinbouw

Nevenbestemming:
- een aan het landbouwbedrijf verbonden activiteit
- zachte recreatie
- natuurbehoud- en ontwikkeling
- landschapszorg
- bestaande en vergunde activiteiten kunnen behouden blijven en beperkt uitbreiden

Wat betreft de inrichting en het beheer voor beide categorieën gelden volgende voorschriften:
- landbouw: geen hobbylandbouw, bebouwing in functie van de landbouw is toegelaten mits een aantal voorwaarden
- landschap en natuur: streekeigen plantmateriaal
- algemeen: de oprichting van niet-agrarische bebouwing is niet toegelaten, bermen worden gevrijwaard van landbouwexploitatie op min 1m breedte, windturbines zijn toegelaten.

De categorie open landbouwgebied legt de nadruk op het bewaren en versterken van de aanwezige **vergezichten** en het typische plateaulandschap (oa: visueel grote percelen, markante solitaire bomen,...).

De categorie gecompartimenteerde landbouwgebied daarentegen legt de nadruk op het behoud, herstel en ontwikkeling van **perceelsrandbegroeiing**. Hierbij spelen kleine landschapselementen (opgaande begroeiing langsheen perceelsranden, percelen met boscomplexjes, bomenrijen, hoog- en laagstamboomgaarden, heggen, solitaire bomen...) een belangrijke rol.
De voorschriften voor serreteelten zijn minder beperkend. Serres worden toegelaten op maximaal 50% van de landbouwgronden terwijl er bij de categorie open landbouwgebied een maximale grondoppervlakte van 40m² wordt toegelaten.

Bouwvrij agrarisch gebied

Het oprichten van gebouwen en constructies is niet toegelaten (behalve schuilhokken, tijdelijke constructies zoals o.a. plastictunnels,...)
Serres en windturbines zijn niet toegelaten.
Bestaande gebouwen kunnen worden verbouwd, herbouwd of uitgebreid, mits ze geen fundamentele afbreuk doen aan de doelstellingen voor het gebied.

Agrarisch gebied met ecologisch belang – type 1

In deze gebieden ligt de nadruk op de grondgebonden agrarische activiteiten. Het natuurbehoud en –ontwikkeling komen op de tweede plaats.

Er gelden volgende voorschriften:
- landbouw: Het oprichten van gebouwen en constructies is niet toegelaten (behalve schuilhokken, tijdelijke constructies zoals o.a. plastictunnels,...). Serres en windturbines zijn niet toegelaten.
Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen en intensieve bemesting moet zoveel mogelijk beperkt worden.

De landbouwpercelen in de beekvalleien moeten aangewend worden in functie van gras- en hooilanden. De landbouwpercelen op de plateaus mogen aangewend worden voor akkerbouw met een weinig intensieve bemesting.
- landschap: behoud, herstel en ontwikkeling van perceelsrandbegroeiing
- natuur: percelen die op dit ogenblik door natuur in gebruik zijn mogen niet aangewend worden in de landbouwexploitatie. **Beheerlandbouw**, meer bepaald extensieve begrazing, is mogelijk in functie van natuurbehoud. Intensieve landbouw, het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen en intensieve bemesting is niet toegelaten. Maatregelen voor natuurlijke ontwikkeling van de **waterlopen** zijn toegelaten. De aanwezige **populierenbestanden** moeten op termijn worden omgevormd tot meer natuurlijke structuren die zijn afgestemd op de standplaatskarakteristieken.
- algemeen: bermen worden gevrijwaard van landbouwexploitatie op min 2m breedte

Agrarisch gebied met ecologisch belang – type 2

In deze gebieden ligt de nadruk op het natuurbehoud en –ontwikkeling. De grondgebonden agrarische activiteiten komen op de tweede plaats (omgekeerd als bij type 1).
Bij de voorschriften van type 1 horen er drie bijkomende voorschriften voor type 2:
- enkel het plaatsen van schuilhokken voor dieren wordt toegelaten
- het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen en intensieve bemesting is verboden
- de gemeente Sint-Pieters-Leeuw en de Vlaamse Landmaatschappij hebben een **recht van voorkoop**.

Erfgoedlandschap

Onroerende erfgoedwaarden en landschappelijke waarden worden maximaal gevrijwaard en verbeterd in hun ruimtelijke samenhang.

1.1.3.2 Planologische Context

Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan SPL (GRS)

Het Ruimtelijke Structuurplan Vlaanderen (RSV, dateert van 2008) stelt dat Sint-Pieters-Leeuw deels behoort tot het Vlaams Stedelijk gebied rond Brussel (VSGB) en deels tot het buitengebied, het Pajottenland. De uitgangspunten voor het stedelijk gebied zijn ontwikkeling, concentratie en verdichting met respect voor de draagkracht van het gebied. In het buitengebied zijn landbouw, natuur en bos de belangrijkste functies.

In de toekomst wil de gemeente deze onderscheiden en toch samenhangende gehelen aangepaste ontwikkelingskansen geven.
- In het stedelijk gebied wordt ruimte voorzien voor wonen, recreatie en werken op bovenlokaal niveau. De invulling van deze ruimte zal gebeuren met respect voor de draagkracht en het eigen karakter van dit gebied. De resterende open ruimte moet gevrijwaard blijven.
- In het buitengebied wordt het behoud en het versterken van de open ruimte prioritair gesteld. Toch moet er met respect voor de draagkracht van dit gebied ruimte worden geschapen voor de behoeften van de eigen bevolking door de uitbouw van selectieve, leefbare landelijke woonkernen.

Recreatie:
- bundelen van de recreatie in knooppunten maximaal gelegen in of nabij het woongebied van de kernen
- zonevreemde recreatie maximaal afbouwen
- voorzieningen van gemeentelijk niveau zullen maximaal worden ondergebracht in het stedelijk gebied van SPL

Acties:
- RUP openruimte (uitgevoerd)
- RUP zonevreemde recreatievoorzieningen (stand van zaken?)
- RUP voor de afbakening van de woonkernen
- RUP zonevreemde woningen (uitgevoerd)

Richtinggevend deel:

Acties met betrekking tot de gewenste verkeers- en vervoersstructuur:
- afbakening verblijfsgebieden/tewerkstellingszones
- uitbouw lokaal fietsroutenetwerk
- uitbouw station Ruisbroek als openbaar vervoersknooppunt + verbinding rest gemeente
- P&R-parkings voorzien
- verkeersplan (parkeren) opmaken voor kernen Ruisbroek, Vlezenbeek en Leeuw
- aanpakken parkeerproblemen sport en recreatie
- uitwerken zoekzones parking voor vrachtwagens

Acties met betrekking tot de gewenste toeristich-recreatieve structuur:
- voorzien kleinschalige verblijfsrecreatie
- opmaak één of meerdere RUP's recreatieve knopen
- opmaak RUP herbestemming recreatiegebied Vlezenbeek
- opmaak RUP Chiro Snoopy
- opmaak RUP Manege 'Hof ten Brukom'
- bundeling maneges Vlezenbeek (verder onderzoek)

Bindend deel:

Aanvullend op het hoger netwerk worden volgende routes in het GRS geselecteerd als lokale verbindingswegen (Lokale weg type I, met gescheiden voet- en fietspaden):
- N282 – Lenniksebaan
- de route Pedestraat–Vlezenbeeklaan–V.Nonnemansstraat–E.Rooselaersstraat–Lotstraat

Sint-Pieters-Leeuw is op zoek naar een nieuw recreatiegebied te Vlezenbeek, als lokale recreatieve knoop.

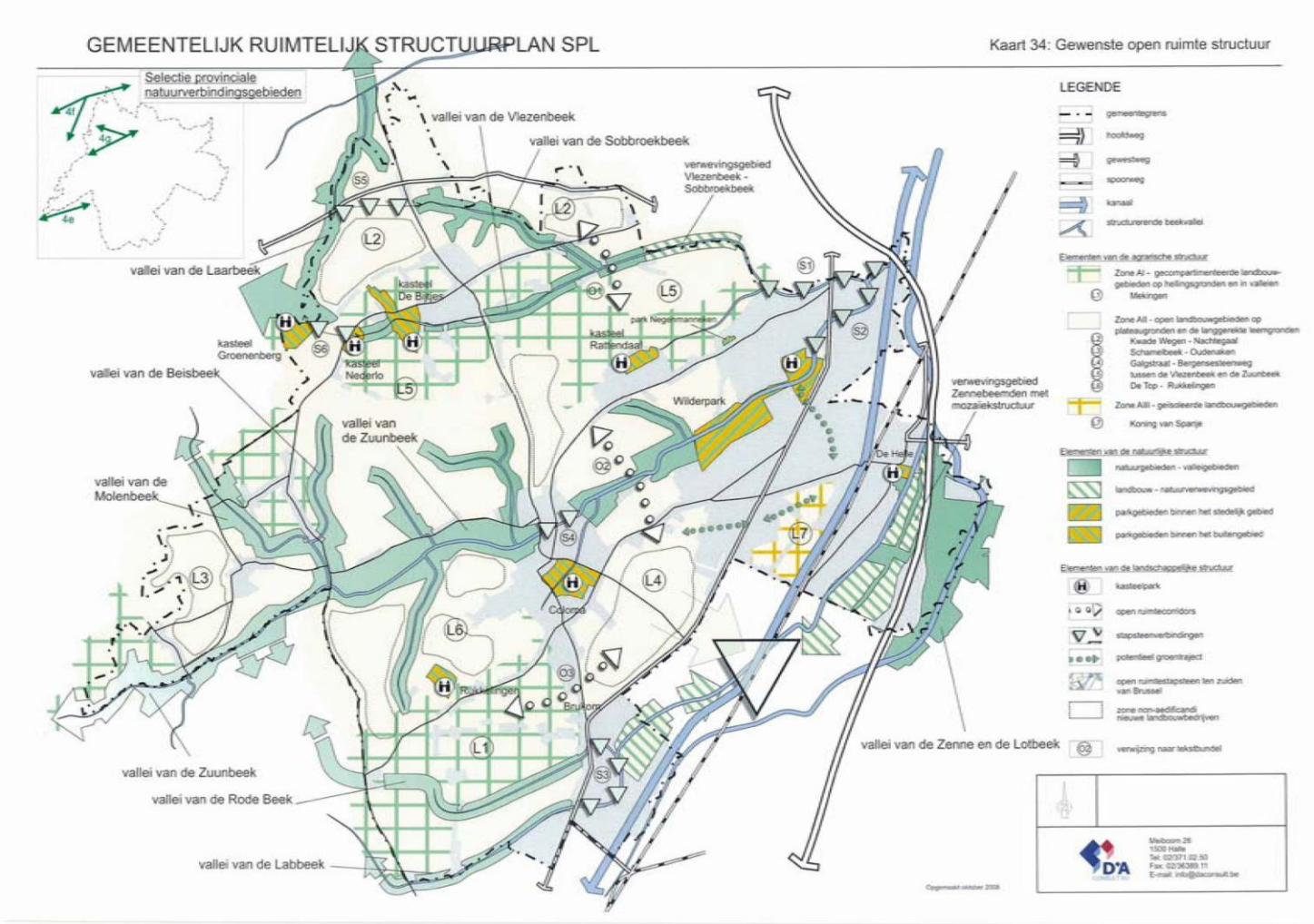

Mobiliteitsplan

Dateert van april 2003

Toegespitst op de recreatieve wandel- en fietsroutes zijn volgende aandachtspunten van belang:

- het op elkaar aansluiten van de verschillende wandel- en fietsroutes;
- de aansluitingen van de verblijfsgebieden voor voetgangers en fietsers op het openbaar ervoer: stations en bushaltes voorzien van veilige, comfortabele en overdekte fietsstallingen.
- de continuïteit van de wandelroutes: gemeentegrensoverschrijdend uitbouwen
- voetgangers- en fietsverbindingen tussen de wijken onderling

1.1.4 Anderlecht

1.1.4.1 Juridische Context

Het gewestelijk bestemmingsplan (GBP = PRAS)

Een groot deel van het studiegebied gelegen in Anderlecht wordt als landbouwgebied aangeduid. Langs de spoorlijn en de autostrade vindt men een groot zone die aangeduid wordt als gebied voor sport- of vrijetijdsactiviteiten in de open lucht. Ten zuiden van Erasmus erkent met het kerkhof van de Vogelzang.
Opvallend is dat de Vogelzangbeek duidelijk af te lezen valt als groengebied terwijl de structuur van de Pedebeek niet te zien is op het GBP.

Om het bestemmingsplan van het hele studiegebied in één oogopslag te kunnen lezen hebben we de oefening gemaakt om de kleurcodering van het Vlaams Gewest toe te passen op het Brussels gebied (zie kaart urb 1).

De bijzondere bestemmingsplannen (BBP's = PPAS)

BBP Meylemeersch, 2003.
BBP kerkhof Vogelenzang, 1973.
BBP landelijke zone, 1974.

1.1.4.2 Planologische Context

Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling Brussel (GPDO = PRDD)

Het GPDO zal binnenkort het huidige GewOP vervangen.
Hoogstwaarschijnlijk komt de visie van het GPDO in overeenstemming met de visie van de gemeente Anderlecht voor het gebied Neerpede: landelijke zone met ecologische waarde.

Gemeentelijk ontwikkelingsplan (GOP = PCD)

De studie voor een nieuw GOP startte in oktober 2009. De studie is nog in opmaak. De informatie die hieronder besproken wordt komt uit een document van maart 2011 (presentatie aan de bevolking).

In het GOP worden er vier zones specifiek besproken waaronder Neerpede. Volgende SWOT analyse geeft de karakteristieken van het gebied goed weer.

Sterktes:
- unieke ruimte in het BHG (Brussels Hoofdstedelijk Gewest)
- opportuniteit om de toegankelijkheid met het openbaar vervoer te verbeteren Accessibilité
- diversiteit van de functies (recreatie / landbouw,...)

Zwaktes:
- gebied is te weinig gekend door de inwoners
- gebied is gevoelig aan diverse vervuilingen en aan de stedelijke druk
- tot op vandaag geen strategie voor het geheel

De doelstelingen worden in de huidige versie van het GOP in vijf transversale thematieken aangebracht:
- bebouwing en landschap: de unieke ruimte van het BHG valoriseren
- bewoond en leefervaring : bezoeken en activiteiten organiseren met pedagogische ondersteuning
- ondernemend: de korte voedselketens inzetten en de landbouwactiviteit open trekken tot pluridisciplinariteit
- metropolitaans en uitstralend: het gebied inschrijven in de mentale map van de Anderlechtenaars en de Brusselaars als groene en unieke landelijke site
- milieugericht en duurzaam: de locatie bij uitstek om het groen- blauw netwerk uit te zetten (biodiversiteit, bescherming, overstromingen, behandeling van vuil water,...)

Om deze doelstellingen te realiseren stelt het GOP een aantal acties voor:
1. charter voor een regional natuurlijk park : « Eco-Park »
2. specifieke regeling: PPAS herzien
3. realisatie van het Groen-Blauw Huis
4. het bestendigen en beheer van de agrarische zones en activiteiten
5. toegankelijkheid met het openbaar vervoer en zachte netwerken verbeteren
6. valorisatie van het groen/ecologisch en blauw netwerk, het behoud van de biodiversiteit
7. een betere landschappelijke integratie van het recreatiegebied en het aanleggen van nieuwe lichte sportieve infrastructuur
8. het promoten van natuurlijke activiteiten

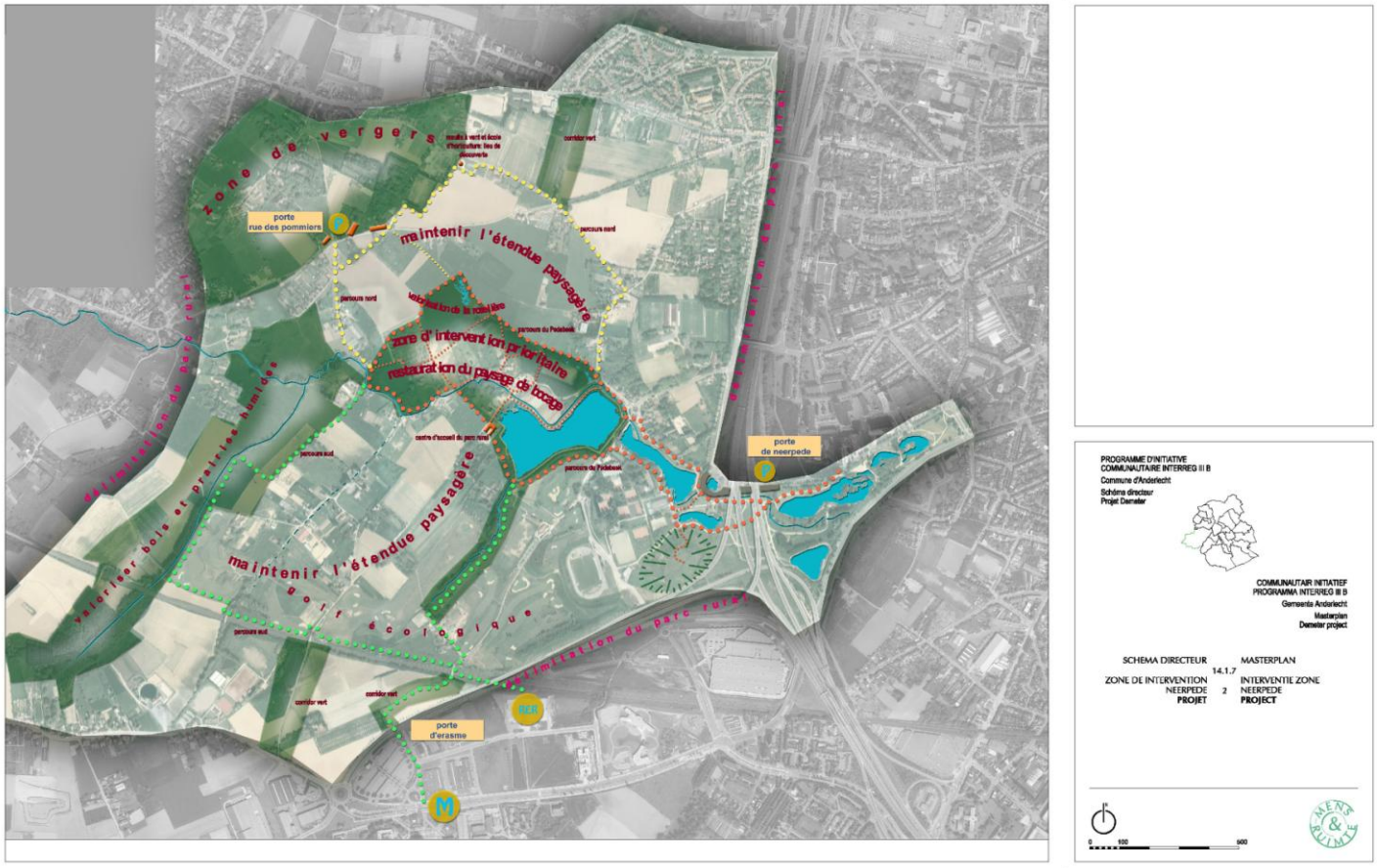

Communautair initiatief programma interreg III B - Demeter project – masterplan voor Neerpede - 2002

1.1.5 Besluit

Onderstaande kaart geeft de zones van open ruimte weer volgens de synthetische bestemmingskaart (kaart urb 3). De synthetische bestemmingskaart bundelt de verschillende juridische beleidsdocumenten die van belang zijn voor het studiegebied:
- Gewestplan Vlaanderen
- Gewestelijk Bestemmingsplan Brussel (met de kleurcodering van het Vlaams Gewest)
- GRUP spoorlijn 50a
- RUP Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel
- RUP Open Ruimte Sint-Pieters-Leeuw (nog niet goedgekeurd)

Door de zones voor landbouw-, park- en bosgebieden uit te lichten wordt de structuur van de open ruimte duidelijk leesbaar.

Als besluit kan men zeggen dat er een grote continuïteit is in het ruimtelijk beleid, over de gewest- en gemeentegrenzen heen, zowel wat betreft de ruimtelijke structuur als de bestemmingen.
Dit vormt een goede basis voor het opmaken van het interregionaal richtplan.

Landschap

1.1.6 Inleiding

Om een landschap wetenschappelijk als studieobject te benaderen, moet je rekening houden met twee invals-modaliteiten.

De **studie van de materiële fysische ruimte als zodanig**, enerzijds.
En de **belevings- of perceptie-modaliteit** als zodanig.

1.
De eerste is **voorwerp van de geografie, geologie,** (abiotische componenten) **ecologie** (biotische componenten) etc: kortom, alle studies die het materieel, fysisch detecteerbare kunnen in kaart brengen en bestuderen.
Waarbij horen: de antropogene (-door mensen ingebrachte-) elementen en de fysogene (-door de natuur ingebrachte-) elementen.
En uiteraard ook de interactie tussen beide.
In deze context wordt ook gesproken over de Hypotekst: het virtueel onbeschreven deel zonder menselijke ingreep. Daarboven ligt de Hypertekst: de laag die door de mens op die Hypotekst is geschreven.
Waardoor het landschap een palimpsest is. Verschillende lagen boven elkaar waarbij sommige lagen te ontwaren zijn "onder" bovenliggende lagen.

2.
Het tweede gaat over **de manier waarop het landschap bekeken** wordt.
Het landschap is het eindeloze veld dat de wereld omspant, en het wordt altijd vanuit één specifiek standpunt, op één specifiek moment door een welbepaald subject bekeken.
De manier waarop het landschap bekeken wordt op dat moment, is enerzijds subjectief, en hangt grotendeels af van de cognitieve input en de stemming waarin dat subject zich bevindt. Georg Simmel spreekt in verband met de landschaps-perceptie uitdrukkelijk over "Die Stimmung". Hij beschouwt het landschap binnen die modaliteit ook als , wat men in de psychologie, een "Gestalt" noemt.
Het geheel is, met andere woorden, niet de som van zijn onderdelen, maar wordt als een geheel ervaren. Maar dat geheel wordt, volgens Simmel, altijd bespookt door een gevoel van oneindigheid, van continuïteit. Een mens is, voor wat zijn eigen waarnemings-vermogen betreft, in zijn waarneming beperkt, door zijn perspectivistische kegel, en dat, binnen één blik, . Ook de eeuwig teruglopende horizon verbergt voor hem iets wat telkens "te ver" ligt.
Dat subjectieve aspect is dus voorwerp van de omgevingspsychologie en is van belang om de waardering van het landschap in kaart te brengen.
Anderzijds zijn er ook voorkeuren die bij mensen voorkomen en die onderling overeenkomsten vertonen, die wijzen op gedragspatronen die psycho-biologisch bepaald zijn.
En die patronen kunnen iets vertellen over de manier waarop sommige landschappen her en der, al dan niet, hoger worden gewaardeerd dan andere.
De ecologische waardering van een landschap is dus NIET hetzelfde als de psychologische (of esthetische) waardering.

1.1.7 De Fysische ruimte

Het onderhavige gebied wordt in zijn hoofdlijnen gekenmerkt door leemhoudende kouterruggen , afgewisseld door insnijdende beekvalleien.
Deze twee bewegingen vormen een West-Oost-structuur.

De oorsponkelijke bewoning bevond zich veeleer langs de waterlopen, maar verschoof gedurende laatste twee eeuwen naar de radiaal-verbinden met Brussel, waardoor er een expliciete verlinting ontstond die in de noord-zuid-richting, zichten afblokt.
Tevens zijn er een aantal kleinere en ook middelgrote linten in die noord-zuid-richting.
Ook is er verspreide bebouwing en zijn er kleine linten op de flanken tussen kouter-ruggen en beekvalleien.
Een aantal grotere en kleinere bos-elementen en struwelen of houtkanten, sluiten het landschap op verspreide plaatsen ook in .

Historisch gezien in na de grote ontbossing en het in cultuur brengen van de gronden omstreeks de 12° en 13° eeuw het landschap eeuwenlang weinig geëvolueerd.
Anderlecht vormde de belangrijkste dorpskern, met in tweede orde Dilbeek en Itterbeek.
In de Pedevallei vormde Neerpede, Vlazendaal, Koeyvijver Sint Anna Pede en Sint Gertrudis-Pede secundaire en meer verspreide ontwikkeling[2].

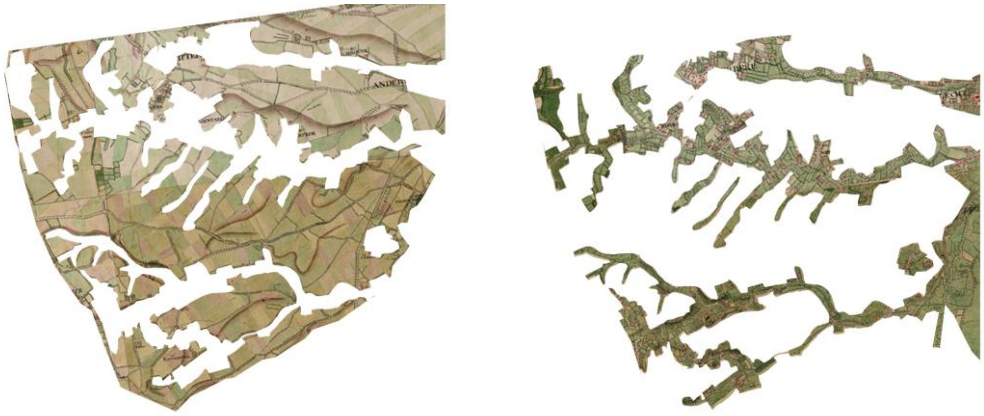

Uitsnijdingen ferrariskaart illustreren de tweeledigheid van het landschap tussen weidse kouter en besloten landschap van hoven

Als voornaamste landschapskenmerk van het historisch landschap is enerzijds het open Kouterlandschap dat de heuvelruggen beheerste waarop voornamelijk granen werden geoogst, en de gecompartimenteerde valleibodems waar de bewoning zich concentreerde, samen met de boomgaarden en de broekkozen.

[2] Recherches sur la vie rurale a Anderlecht au moyen age, Michel de Waha, Credit Communal de Belgique, Collection histoire Pro Civita, série in-8, n° 57, 1979

Het contrast tussen het open kouterlandschap en het intiemere en diverse beeld in de valleibodems zijn een constante in het landschap van Breughel tot Jean Brusselmans tot vandaag.

De sterke uitbouw van dit rijk landbouwlandschap is verbonden met de ontwikkeling van Brussel; Brussel vormde niet alleen een markt voor de boeren en broekozen in de omgeving, maar de poorters investeerden ook in molens, steenpoelen, brouwerijen en vleesvee . De stad was ook een belangrijke leverancier van meststoffen, die de vruchtbaarheid van de bodem op peil hield[3].

Het landschap is pas geëvolueerd met de expansie van Brussel in de 19° eeuw en de verstedelijking van Anderlecht en later Dilbeek, en de aanleg van grote infrastructuren in de 20°eeuw (spoorweg, ringweg, hoogspanningsleidingen etc.)
De verlinting van de invalswegen naar Brussel hebben het landschap verder versneden.

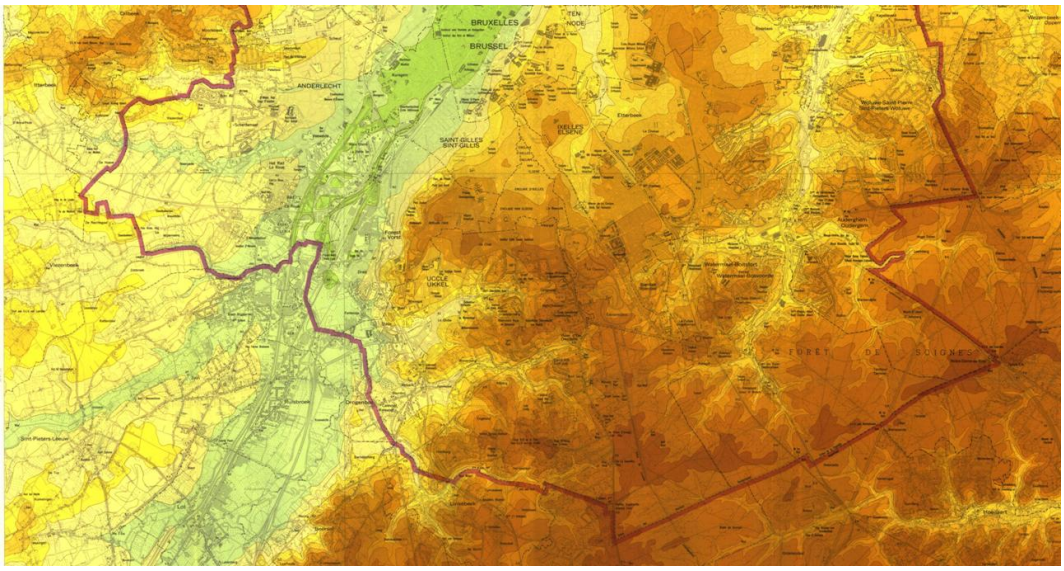

[3] Geschiedenis van de landbouw, 3 delen, Paul Lindemans, De Sikkel, 1952

1.1.8 Het belevingsmoment

De landschaps-beleving in dit gebied, valt uitéén in twee modaliteiten.
Die modaliteiten hangen af van het standpunt waarin men zich bevindt.
De beleving vanop een kouterrug is van een heel andere aard, dan die vanuit de beekvalleien.

1. Een "Veldmoment" met overzichten en doorzichten.
2. Een "Kamermoment", waarbij de blik begrensd wordt een door een waaier van verschillende vormen van afblokking.

Bij het veldmoment kan de beschouwer zich verlaten op zijn "perifeer bewustzijn". Hij kan dus het "Gestalt" opnemen en ervaren.
Bij het kamermoment moet de beschouwer overschakelen op het "lineair bewustzijn". Door de nabijheid van de grenzen, moet hij overschakelen op één of meerdere naast elkaar zich bevinden focale punten. Dat neemt toe, indien het beeld "complexer" wordt: dat betekent: meer heterogene elementen bevat.

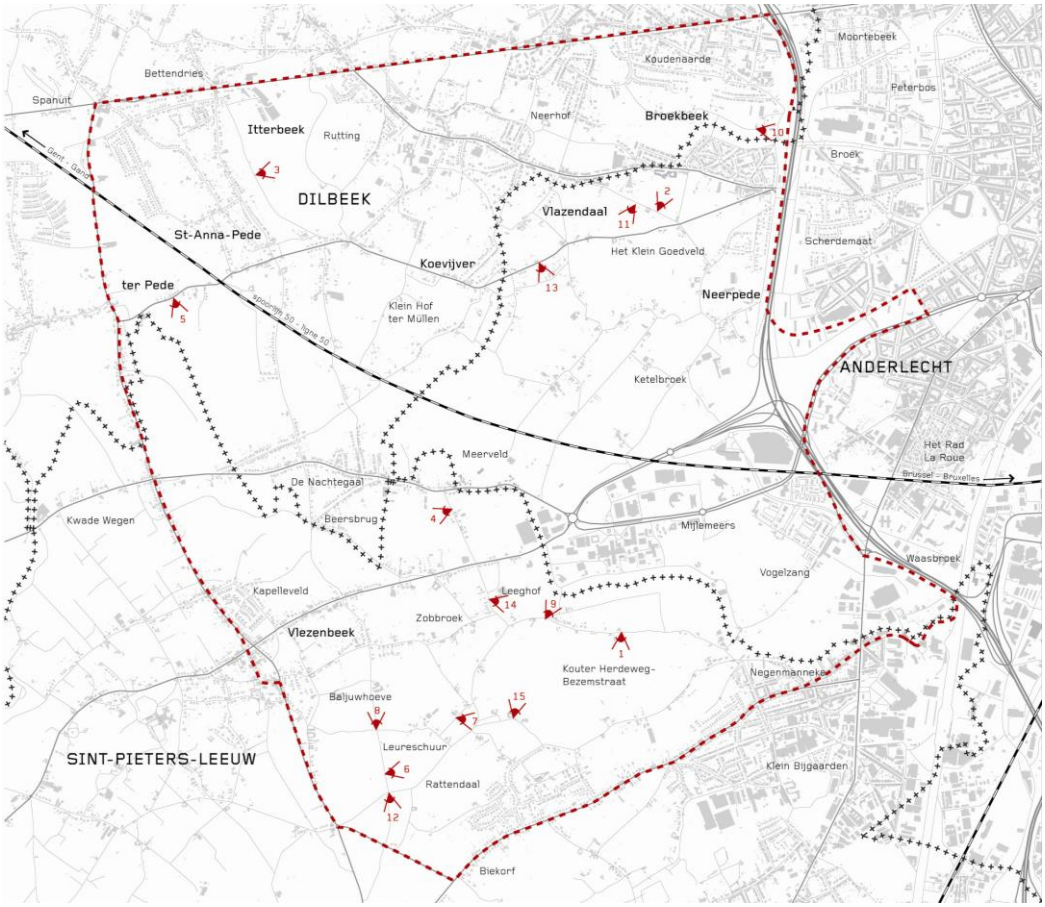

Kaart met situering van de fotos die hieronder besproken worden

1.1.8.1 Het "Veld-moment"

Bij het veldmoment zijn er twee modaliteiten. Belangrijk is hierbij het diepte- of vergezicht. Het is bewezen dat dit diepte- of ver-zicht, een positieve invloed heeft op de mens.

a. Het overzicht.
Bij het overzicht ziet de beschouwer breed-uit over het landschap en wordt zijn blik op de einder ofwel begrensd door een expliciet anthropgene lijn: het bebouwings-lint, de uitgestrekte stad of een bosrand met een behoorlijke schaal.

Beeld 1. Herdeweg: begrenzing door bouwlint

Beeld 2: Vlinderstraat: begrenzing door stadsgezicht

Beeld 3: Sint-Annastraat: bos blokt af.

Ofwel is de horizon teruglopend en partieel afgeschermd door meestal groene coulissen , zoals bomenrijen of struwelen, haagkanten edm.
Waarbij we spreken over een coulissenlandschap.

Beeld 4: Coulisse vanuit de Veldekensstraat

Ultiem is die grens, waarbij vanop een dieper gelegen punt de kouterrug grenst aan de lucht.

Beeld 5: De lucht als begrenzer. Vanaf de Roomstraat.

Landschaps-momenten die via een overzicht bekeken worden vanaf een topografisch hoger standpunt ervaren worden, worden over het algemeen hoger gewaardeerd. Uitzichtpunten die toeristisch geinstitutionaliseerd worden, zijn daar de neerslag van.

Beeld 6: Uitzicht op de metropool: vlakbij de Witseboom aan de Klein-nederstraat

<u>b. Het doorzicht.</u>

Het doorzicht is een doorbraak in een afblokking.
Het is een ge-ëncadreerde doorkijk naar een achterliggende verdere ruimte.
Het is als het ware een "picturalisering" van een achterliggend fragment. Met twee zijkaders, een onderrand als grond, en een bovenrand als lucht.
Net als bij een schilderij.
Doorzichten zijn vaak verrassingsmomenten in de landschapsbeleving, door hun "plots" effect binnen de beweging in dat landschap.
Veel landschaps-schilderijen in de geschiedenis zijn kaders van dergelijke doorzichten.

Beeld 7: Doorzicht langs een boomgaard en struweel op de metropool vanop de Callenberg.

1.1.8.2 Het "Kamer-moment"

Momenten waarbij de blik gevangen zit tussen grenzen , vergt van de beschouwer een acute lezing en een bijhorende eis tot oriëntatie.
In een open veld garandeert de brede blik een rustige overschouwing.
In een kamermoment, zoals in een holle weg, of in een vallei, met een gecompartimenteerd landschap met verschillende elementen, vraagt het beeld een acute lezing met één of meer focussen, of brandpunten.

Beeld 8: Holle weg in de Klein-nederstraat

Hoe complexer het beeld, hoe meer het in heterogene elementen uiteenvalt, hoe moeilijker de beschouwer de elementen in een totaalbeeld kan onderbrengen.
De kamer-momenten spannen zich dus op, tussen **complexe beelden** en **éénduidige beelden.**
Een plaats waar heterogene stedelijke elementen, verspreid in het landschap zich bevinden, is een complexer beeld, dan een beeld van een boerderij met een boomgaard errond; of een doorrit door een holle weg.

De blik op de nabije rand van de stad, met op de voorgrond een agrarische benutting, genereert een clash van connotaties en is dus een complex beeld.

Beeld 9: Complex beeld bij de Domstraat, met een clash van connotaties

Beeld 10: Connotatie-clash aan de Broekstraat, tussen een physogeen landschaps-element en de randstedelijke heterogeniteit.

Belgie is dus door zijn gerafeld-landschap een land met een waaier aan complexe beelden.

Studies (o.a. van Rachel en Stephen Kaplan) wijzen uit, dat mensen statistisch een voorkeur hebben voor uitgebalanceerde landschapsbeelden, waarbij antropogene en physogene componenten met elkaar in evenwicht zijn.
En die zijn, - bij voorkeur -, gekoppeld aan een dieptezicht.
Té geometrisch enerzijds en té wild anderzijds, scoren slecht in de waarderingsschaal.
Overzichtelijke variatie, heuvelachtigheid en water scoren eveneens hoog.
Random of "gestrooide" patronen scoren daarbij beter dan lineaire patronen.
Zo kan je bvb in het Pajottenland deze twee basis-types terugvinden in de boomgaard tegenover de bomenrij.

1.1.9 Landschappelijke componenten en specificiteiten

Componenten

Een **punt** is een uniek element in een landschap, dat zich differentieert tegenover zijn omgeving, en in het landschaps-moment de aandacht opeist.
Vaak gaat het over torens, kapelletjes of specifieke solitairbomen. Het kan ook over een welbepaald cultuur-historisch artefact gaan. Zoals een molen.
Het kan ook een gsm-mast of een watertoren zijn.

Beeld 11: Luizenmolen aan de Vlinderstraat

Beeld 12: Witseboom aan de Klein-nederstraat

Een **veld** is een aaneengesloten ruimte met een minimaal aantal verschillende texturen, die meestal begrensd is door één of meerdere "lijnen". Dat kunnen struwelen, haagkanten, boomrijen, infrastructuur-linten, een bos-rand, de stadsrand of woon-linten zijn.

Beeld 13: "Veld" aan de Appelboomstraat.

Een **lijn** is een lineair element zoals struwelen, haagkanten, boomrijen, infrastructuur-linten of woon-linten .

Beeld 14: Populieren-rij aan de Steenbergstraat

Een **strooiing** is een willekeurige schikking van heterogene of gelijke elementen die zonder ogenschijnlijk metrisch verband in het landschap staan, maar die wel een zekere matrix kunnen herbergen. Zo bijvoorbeeld een boomgaard, waar bomen op een minimum standaard afstand van elkaar staan, zonder een strikte matrix te volgen.
Vaak wordt die strooiing als "natuurlijk" of "organisch" getypeerd.
Ofwel gaat het om een toevallige willekeurigheid, ofwel om bewuste functionele verspreiding (zoals de boomgaard).

Beeld 15: Boomgaard met gestrooide bomen bij Rattendaal

Specificiteiten

a. Schaal-inversie.

Sedert de 19e eeuw is er in de schaalverhouding tussen steden en omliggend landschap een schaal-inversie opgetreden. Voor het eerst waren steden in hun morfologie in grote lijnen – door de opkomende hoogbouw – hoger dan de hoogste bomen. Dat betekent dat steden niet enkel in hun laterale impact op het landschap, nu ook ingrijpen op het landschapsbeeld vanuit dat landschap door de hoogte-schaal van de gebouwen. Een typisch en historisch voorbeeld daarvan, is Central Park in New York, waar de physogene elementen het in schaal, beduidend en zichtbaar, moeten afleggen tegen de omringende wolkenkrabbers.
In dat Central Park zijn beelden gecreëerd om die bebouwing weg te veinzen. Weg te theatraliseren als het ware.
De beeldtaal die daarbij gebruikt is, alludeert op beelden van landschappen die psycho-biologisch hoog scoren in de waardering: geëncadreerde zichten, gesimuleerde dieptezichten, open ruimtes in het "bos" , open velden met bos-zoom etc.. Dergelijke schilderachtige beelden, die ontleend werden aan een agrarisch landschap, werden ook ingezet om het park te ontwerpen.
Dit soort beelden zijn ook in het Pajottenland aanwezig.
Dat ze door Brueghel al werden geschilderd, sluit naadloos bij dat idee aan.
De stadsrand en het beeld ervan in het vergezicht of doorzicht is dus impactvoller door die karakteristiek, dan ze ooit was in vroeger eeuwen.
Ze overstijgt voluit de "fysionomisch" menselijke schaal.

b. Randomness versus Lineariteit.

Door modernisering van landbouwtechnieken, bouw-organisatie en rationalisering van ontsluitings-patronen, zijn landschappen en steden "rationeler" geworden. Dat drukt zich uit in meer ritmische, herhalende patronen en derhalve mathematische- en geometrisch- georganiseerde structuren. Ook in het landschap zijn die structuren in de meerderheid.
Zeker in vroeg ontgonnen- en al een tijd "gemoderniseerde"- gebieden, zoals het merendeel van Vlaanderen er uit ziet.
Dat betekent dat de willekeurigheid en de "strooiing", die er uitziet als een toevallige gril van de natuur, zoals hierboven beschreven , nog zelden te zien is in dat

landschap. Ze is nog aanwezig in natuurgebieden , waar de ingreep van de mens minimaal is, en de rentabiliteit van economische processen geen rationalisering behoeft.
Studies wijzen uit, dat mensen vaker voorkeur hebben voor dergelijke als "natuurlijk" of "organisch" beschouwde patronen.
In het Pajottenland zijn ze, zoals vermeld, aanwezig in boomgaarden, maar ook in gemengde houtkanten, - op kleinere schaal – in graften en holle wegen, waar de natuur haar willekeurig spreidingspatroon vertoont.

1.1.10 Het landschap als schaakbord van belangen.

De evaluatie van een landschap valt onder te verdelen in verschillende benaderingen. Die benaderingen kunnen thematisch herleid worden tot drie categorieën. Het is duidelijk dat die categorieën over elkaar kunnen schuiven.
Meer nog, de strategie voor de ontwikkeling van landschappelijke meerwaardes, beoogt, om zo veel mogelijk deze specifieke benaderingen op elkaar te laten schuiven. Dat genereert "levende landschappen" waarin de bemiddeling tussen de verschillende benaderingen optimaal verloopt.

Deze categorieën zijn:
1. De Toerist.
2. De Economist.
3. De Specialist (waarvan de Ecologist wellicht de belangrijkste is)

1. De Toerist
De Toerist is niet rechtstreeks betrokken bij het landschap, in die zin, dat hij noch eigenaar, noch rendabiliteit uit het landschap haalt. Hij "gebruikt" het landschap maar sporadisch als recreant of als ontsluitings-ruimte, om zich van het ene punt naar het andere te begeven.
Zijn blik, is ofwel onverschillig, ofwel beschouwelijk. Dat beschouwelijke is een combinatie van gedachten en projecties of wensen, enerzijds, en dieper liggende psycho-biologische voorkeuren, anderzijds.

2. De Economist
Deze categorie bekijkt het landschap als instrument voor winstderving.
Het landschap is voor hen een functioneel instrument in hun bedrijfsvoering.
De land- of tuin-bouwer , de projectontwikkelaar, de delfstoffen-ontginner en de grondspeculant zijn allen economist, hoe verschillende de vormelijke neerslag van hun activiteiten op het landschap moge zijn.

3. De Specialist
Deze categorie behelst voornamelijk de Ecologist en in mindere maar niet onbelangrijke mate de (kunst-)historicus (of archeoloog).
De ecologist bekijkt het landschap vanuit een wetenschappelijk cognitief veld, met als belangrijk ijkpunt, de biodiversiteit.
Hij bekijkt het landschap niet met een "Gestalt-blik" (zie boven), maar met een analytische blik, op onderzoek naar elementen van ecosystemen met een al dan niet hoogwaardige biodiversiteit.
De historicus bekijkt het landschap vanuit zijn geschiedkundige ontwikkeling en focust op het behoud van specifieke karakteristieken in dat landschap.
Het Pajottenland als decorum binnen de schilderkunst, speelt hier een belangrijke rol, in deze benadering.

Voorbeeld waarbij de drie categorieën op elkaar schuiven. Bio-graan-akker in Zweden. Interessant als (diepte)-beeld, economisch rendabel en biodivers.

1.2 Water

1.2.1 Beschrijving stroomgebied

Topografie

Het projectgebied wordt topografisch bepaald door drie beeksystemen met hun valleien, namelijk de Broekbeek, de Neerpedebeek en de Vogelzangbeek. *Kaart water1* toont de hoogteligging van het deel van het projectgebied gelegen in het Vlaams Gewest (geen gegevens beschikbaar voor Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Aanwezige waterlopen

Het projectgebied ligt deels in het deelbekken van de Zuunbeek en deels in het deelbekken van de Neerpedebeek/Broekbeek/Kleine Maalbeek. Beide deelbekkens maken deel uit van het bekken van de Zenne. De verschillende waterlopen in het gebied zijn weergegeven op *kaart water2*.

De meest zuidelijke waterloop in het projectgebied is de Vogelzangbeek met zijbeek Sobroekbeek. De Vogelzangbeek ontspringt in het dorp Vlezenbeek in Sint-Pieters-Leeuw. De Vogelzangbeek stroomt over bijna 6 km op de grens tussen het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De beek blijft aan de oppervlakte en mondt uit in de Zuunbeek net voordat deze onder het kanaal Brussel-Charleroi gesifoneerd is. De Zuunbeek stroomt, voornamelijk ondergronds, verder naar de Zenne.

De Molenbeek-Neerpedebeek ontspringt in Lennik en vloeit langs Sint-Gertrudis-Pede, Sint-Anna-Pede en Koeivijver (Dilbeek) naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zijbeken zijn de Pedegracht, Varenbergbeek, Laarbeek, Beek, Bronbeek en Waterloop. De Neerpedebeek stroomt onder de Brusselse Ring en verder langs de vijvers van Neerpede in Anderlecht.

Meanders in de Pedebeek

De Broekbeek ontspringt in Dilbeek en stroomt na 1.7 km het Brussels Hoofdstedelijk Gewest binnen in Anderlecht. De Dorpsloop is een zijbeek van de Broekbeek.

De benedenlopen van de Neerpedebeek en Broekbeek deden tot 1983 dienst als collectoren. Nu zijn de Neerpedebeek en Broekbeek losgekoppeld van de riolering. De Broekbeek wordt afgeleid naar een koker die in verbinding staat met de Neerpedebeek, met een overstort naar de collector die gebruik maakt van het oude traject en uitmondt in de afvoerleiding op de linkeroever van het Kanaal Brussel-Charleroi. Vanaf het Vijverpark in Anderlecht komt de koker samen met de Neerpedebeek. Vroeger mondde de Neerpedebeek uit in de Zenne, nu is de beek stroomafwaarts van de vijvers overwelfd en mondt ze uit in het kanaal Brussel-Charleroi. Het oorspronkelijke traject van de Neerpedebeek wordt gebruikt als collector die het afvalwater onder het Kanaal door naar de RWZI Brussel-Zuid voert.

Aanwezige kunstwerken

De meest voorkomende kunstwerken zijn onderdoorgangen, korte inbuizingen onder wegenis en bruggen. Hieronder wordt enkel een opsomming gemaakt van de belangrijkste kunstwerken en constructies op de waterlopen in het gebied:
- In Sint-Gertrudis-Pede is er langs de Neerpedebeek een watermolen die af en toe wordt gebruikt. Opwaarts van de watermolen is een schuif in de waterloop geïnstalleerd.
- Op enkele locaties langs de Neerpedebeek is er een bodemval van meer dan 15 cm.
- In het Pedepark kruist de Neerpedebeek een vijver in een geul van beton. Stroomafwaarts van de vijvers van Neerpede in Anderlecht is de Neerpedebeek overwelfd tot aan de monding in het kanaal Brussel-Charleroi stroomafwaarts van de sluis van Anderlecht. Ter hoogte van de inbuizing en de vijvers kunnen schotten geplaatst worden om de toevoer te beperken.
- De Broekbeek volgt niet meer zijn natuurlijke loop, maar wordt via een koker afgeleid naar de Neerpedebeek.
- Ter hoogte van het natuurreservaat Vogelzang, met moeraszones en vijvers, is een terugslagklep geïnstalleerd om te voorkomen dat bij hevige regenval vuil water uit de Vogelzangbeek in het natuurreservaat stroomt.

1.2.2 Analyse aspecten waterkwantiteit

1.2.2.1 Beschikbare gegevens waterpeilen en –debieten

- De VMM heeft 4 peilmeters op de Neerpedebeek: aan de Rosweg te Sint-Martens-Lennik, aan de Lostraat te Schepdaal, aan de Rollestraat in Itterbeek en aan de Hof Ter Mullenstraat in Dilbeek.
- In Sint-Pieters-Leeuw is er een peilmeter op de Zuunbeek net na de monding van de Vogelzangbeek.
- Ter hoogte van de instroom van de Neerpedebeek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Koevijverstraat in Anderlecht) is een peil- en debietmeter aanwezig.

1.2.2.2 Hydrologische kenmerken stroomgebied

Hoewel het projectgebied vlak bij Brussel ligt, heeft het gebied nog erg landelijke karakteristieken. Een groot deel van het gebied wordt gekenmerkt door landbouwactiviteiten, de drie beekvalleien zorgen voor het aspect natuur. De bodembedekking is weergegeven op *kaart water3*.

Toch is er ook veel verharde oppervlakte in het projectgebied. De nabijheid van Brussel uit zich vooral in de verkeersinfrastructuur. Het projectgebied wordt doorkruist door de spoorweg Vorst-Denderleeuw en de Ring van Brussel. Om het

regenwater van de Ring op te vangen zijn 2 wachtbekkens aangelegd. Het eerste ligt ter hoogte van de Broekbeek, het water wordt via een persleiding naar de Pedevijvers getransporteerd. Ook aan de Pedevijvers is er een wachtbekken (zie §2.3.3).

De totale verharde oppervlakte in het projectgebied bedraagt 280 ha, waarvan 150 ha wegen en 130 ha gebouwen. In het Vlaamse deel van het projectgebied (Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw) bedraagt de verharding 11.35 % van het totale oppervlak, in het Brusselse deel (Anderlecht) 17.81 %.

1.2.2.3 Overstromingsgevoeligheid

Vastgestelde wateroverlast

Op *kaart water4* zijn de recent overstroomde gebieden in het Vlaamse deel van het projectgebied weergegeven (geen gegevens beschikbaar voor Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Er liggen 150 gebouwen in deze gebieden. Op volgende locaties wordt wateroverlast gemeld door de gemeente:

- In Dilbeek wordt bij hevig regenweer wateroverlast vastgesteld in de wijk Koeivijver–Koeivijverstraat. Er is stroomopwaarts onvoldoende buffercapaciteit. De gemeente heeft een ontwerp opgemaakt voor een overstromingsgebied langs de Neerpedebeek aan de Hof Ter Mullenstraat-Koeivijverstraat (BPA Koeivijver).
- Ter hoogte van de Roomstraat in Dilbeek staan akkers en weiden onder water, en ook een ondergrondse garage.
- In Sint-Pieters-Leeuw wordt er wateroverlast gesignaleerd in de Groenstraat-Postweg langs de Sobroekbeek.

De kokers waarin de Broekbeek en Neerpedebeek naar het kanaal afgeleid worden en de sifonering van de Zuunbeek onder het kanaal vormen een knelpunt in de doorvoer van het water.

Overstromingsgevoelige gebieden

De Neerpedebeek en haar zijwaterlopen hebben in hun opwaartse delen een sterk verhang, terwijl de topografie afwaarts veel vlakker is. Dit zorg voor een snelle afvoer doorheen de opwaartse delen, terwijl de doorstroming in de afwaartse gebieden veel trager verloopt. Dit kan leiden tot overstromingen in de afwaartse gebieden.

Uit de kaart met van nature overstroombare gebieden en het gewestplan (*kaart water5)*, enkel Vlaams Gewest, geen gegevens beschikbaar voor Brussels Hoofdstedelijk Gewest) blijkt dat er verschillende woonzones in natuurlijk overstromingsgebied gelegen zijn. De van nature overstroombare gebieden zijn afgebakend op basis van de bodemkaart, namelijk alluviale gronden, veengebieden en poldergronden. Er is een differentiatie aan de hand van de aard van overstroming (vanuit waterlopen, zee of afstromend water). Op *kaart water5* zijn de alluviale gronden overstroombaar vanuit de waterloop weergegeven. 30% van de van nature overstroombare gebieden hebben op het gewestplan als bestemming woongebied, gebied voor gemeenschapsvoorziening, dienstverleningsgebieden, recreatiegebieden of industrie.

De kaart risicozones overstroming (onder) is een combinatie van de gemodelleerde overstromingsgebieden en recent overstroomde gebieden, gecorrigeerd aan de hand van het digitaal hoogtemodel. Risicozones voor overstroming zijn plaatsen die aan overstroming blootgesteld werden of kunnen blootgesteld worden.

Op de *kaart water6* (enkel Vlaams Gewest) worden de effectief overstromingsgevoelige gebieden (gemodelleerd of recent overstroomd) en mogelijk overstromingsgevoelige gebieden weergegeven.

Bron: agiv

<u>Buffering</u>

Aanwezige wachtbekkens:

Neerpedebeek:

- Opwaarts van het projectgebied is er een wachtbekken in Lennik, langsheen de Varenbergbeek, een zijbeek van de Neerpedebeek (4000 m³).
- Ter hoogte van de watermolen in Sint-Gertrudis-Pede liggen 3 vijvers, waarvan 2 wachtbekkens zijn.
- In de Akkerstraat in Dilbeek, langs de Beek, is er een wachtbekken aangelegd om de Loveldwijk te ontlasten.
- In Anderlecht, vlak bij de Ring rond Brussel, is er een wachtbekken ter hoogte van de Pedevijvers. Het wachtbekken is een opvangbekken voor het regenwater van de Ring en het overtollige water van de Neerpedebeek.

Broekbeek:

- Ter hoogte van de Broekstraat-Kaudenaerdestraat vangt een wachtbekken het regenwater van de Ring rond Brussel op. Het regenwater wordt verder via een persleiding naar de Pedevijvers verpompt.

Geplande overstromingsgebieden:

In het kader van de oppervlaktewaterkwantiteitsmodellering Molenbeek – Neerpedebeek zijn overstromingsgebieden gepland ter hoogte van de Roomstraat, Pedegracht en Steenstraat (kaart onder). Omdat het gebruik van natuur- en landbouwgebieden als overstromingsgebied momenteel problematisch is omwille van slechte waterkwaliteit van de waterloop (zie verder), zullen deze pas in gebruik genomen worden na de aanleg van de Aquafin collector langs de Neerpedebeek. De totale buffercapaciteit zal 52.000 m^3 bedragen.

Bij de opmaak van het BPA Koeivijver is een onbebouwde oeverzone langs de Neerpede aan de Hof ter Mullenstraat beoogd als potentiële overstromingszone.

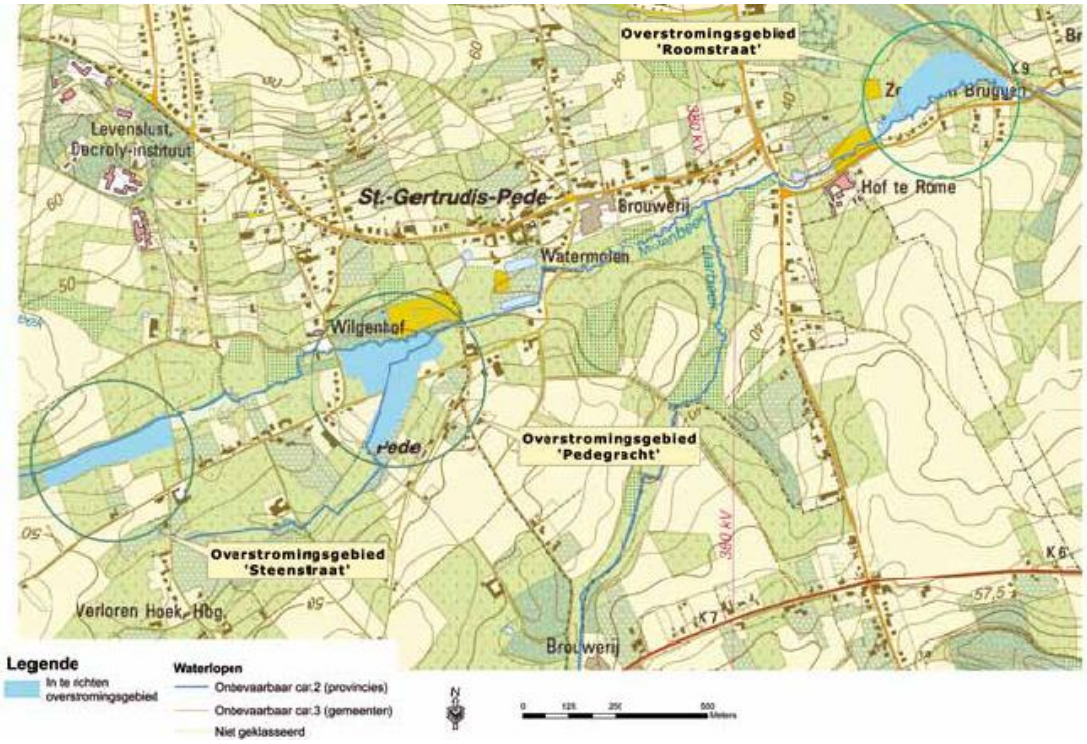

Bron: infokrant waterbouwwerken Provincie Vlaams-Brabant, 2010.

Zones voor buffering:

De theoretisch meest geschikte gebieden voor buffering bij watersnood en voor natte natuur zijn de van nature overstroombare gebieden gelegen in zones met bestemming natuur. Ook landbouwgebieden kunnen ingezet worden als overstromingsgebied. Echter, bij slechte waterkwaliteit kunnen de waterlopen niet ingezet worden in de ontwikkeling van natte natuur en worden geen bufferzones in natuurgebied of landbouwgebied gepland. Op lange termijn is het inzetten van natuurgebied als buffergebied wel een goede oplossing, mits eerst werk gemaakt wordt van de verbetering van de waterkwaliteit van de waterlopen door het saneren van de restlozingen.

Op *kaart water7* zijn de overstromingsgevoelige gebieden met bestemming groengebied of natuurgebied, en hun hoogteligging weergegeven. *Kaart water8* toont de overstromingsgevoelige gebieden met bestemming landbouw en hun hoogteligging. De meest geschikte zones voor buffering zijn de vlakke gebieden langs de waterlopen. In de opwaartse delen van de waterlopen zijn de hellingen langs de oever steiler (snellere overgang naar donkere kleur op de kaart) en daardoor minder geschikt als overstromingsgebied dan de vlakkere afwaartse gebieden. Deze kaarten tonen enkel mogelijke overstromingsgebieden in het Vlaams Gewest, aangezien geen digitaal hoogtemodel en gegevens over overstromingsgevoelige gebieden beschikbaar zijn voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Daarnaast is het ook belangrijk dat er in de zones bestemd als woonuitbreidingsgebied voldoende buffering voorzien wordt bij de aanleg van nieuwe woningen.

1.2.3 Analyse aspecten waterkwaliteit

1.2.3.1 Waterkwaliteitsmetingen

In het kader van het 'Milieueffectenrapport van het ontwerp van het maatregelenprogramma dat het BHG-waterbeheersplan begeleidt' (BIM, februari 2011) zijn waterkwaliteitsmetingen uitgevoerd op de Neerpedebeek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De globale kwaliteit van de waterloop is slecht, voornamelijk doordat er op verschillende plaatsen riolering in de Neerpedebeek uitmondt, net zoals in de Broekbeek. Ook de Vogelzangbeek heeft een slechte globale ecologische kwaliteit door lozingen afkomstig van landbouw en huishoudelijk afvalwater.

Ook meetresultaten van de VMM geven aan dat de kwaliteit van het water slecht is. Zowel bij de Neerpedebeek als de Vogelzangbeek voldoet minstens 1 parameter niet aan de eisen voor basiskwaliteit. De lage Belgisch Biotische Index (BBI) duidt op een matig tot slechte biologische kwaliteit. Ter hoogte van de meeste meetstations wordt de norm voor fosfaten overschreden. Ook de maximale waarden voor chemische (COD) als biologisch (BOD) zuurstofverbruik wordt in het meetstation langs de Varenbergbeek overschreden. Er zijn geen normovertredingen voor zware metalen vastgesteld.

1.2.3.2 Interactie met het rioleringsstelsel

Het deel van het stroomgebied van de Neerpedebeek en Vogelzangbeek gelegen in Vlaams Brabant behoort tot het zuiveringsgebied Sint-Pieters-Leeuw (*kaart water9*). Op deze kaart zijn ook de lozingspunten en overstorten in Dilbeek weergegeven (geen gegevens beschikbaar van de andere gemeenten).
Het afvalwater wordt verzameld in de RWZI Sint-Pieters-Leeuw die langs de Zuunbeek gelegen is, stroomopwaarts van de samenvloeiing met de Vogelzangbeek. Een collector langs de Vogelzangbeek verzamelt het afvalwater. Op verschillende locaties zijn er overstorten naar de Vogelzangbeek, er zijn ook nog enkele resterende lozingspunten (groene clusters, zie onderstaande kaart zonering) die gesaneerd dienen te worden.
Ook langs het stroomafwaartse deel van de Neerpedebeek in Dilbeek is een collector aanwezig die aansluit op de RWZI Sint-Pieters-Leeuw. Opwaarts zijn er verschillende lozingspunten waar afvalwater geloosd wordt in de Neerpedebeek. Hier is een collector gepland die het afvalwater zal verzamelen en naar de RWZI Sint-Pieters-Leeuw voeren. Langs het traject zijn overstorten op de Neerpedebeek gepland. De (geplande) Aquafin collectoren en de RWZI Sint-Pieters-Leeuw zijn weergegeven op onderstaande kaart met saneringsinfrastructuur.

Het afwaartse deel van de Neerpedebeek in Anderlecht en het stroomgebied van de Broekbeek liggen in het zuiveringsgebied Brussel-Zuid. Het oorspronkelijke traject van de Neerpedebeek wordt gebruikt als collector die het afvalwater onder het Kanaal door naar de RWZI Brussel-Zuid voert. Het oude traject van de Broekbeek doet dienst als collector en mondt uit in de afvoerleiding op de linkeroever van het Kanaal Brussel-Charleroi. Op de grens Dilbeek-Anderlecht is een overstort op de Neerpedebeek (zie onderstaande kaart - BIM).

In de wijk Neerpede (Anderlecht) is geen riolering aanwezig. Momenteel loopt er een onderzoek naar de mogelijkheid van het aanleggen van een collector langs de Neerpedebeek die zou aansluiten op de bestaande collector Neerpede (vanaf het vijverpark) die het afvalwater naar de RWZI Brussel-Zuid voert.

Voor de gemeente Anderlecht moet nog bepaald worden welke gebieden worden aangesloten op de collectieve zuiveringsinstallatie en welke lokaal gezuiverd zullen worden. Hierbij zou men een gelijkaardige analyse kunnen uitvoeren zoals gebruikt werd bij de opmaak van de Vlaamse zoneringsplannen (zie ook onderstaand zoneringsplan). Hierbij wordt op basis van een economische afweging de beste oplossing voor elke zone gezocht.

Bron: VMM, geoloket zonering

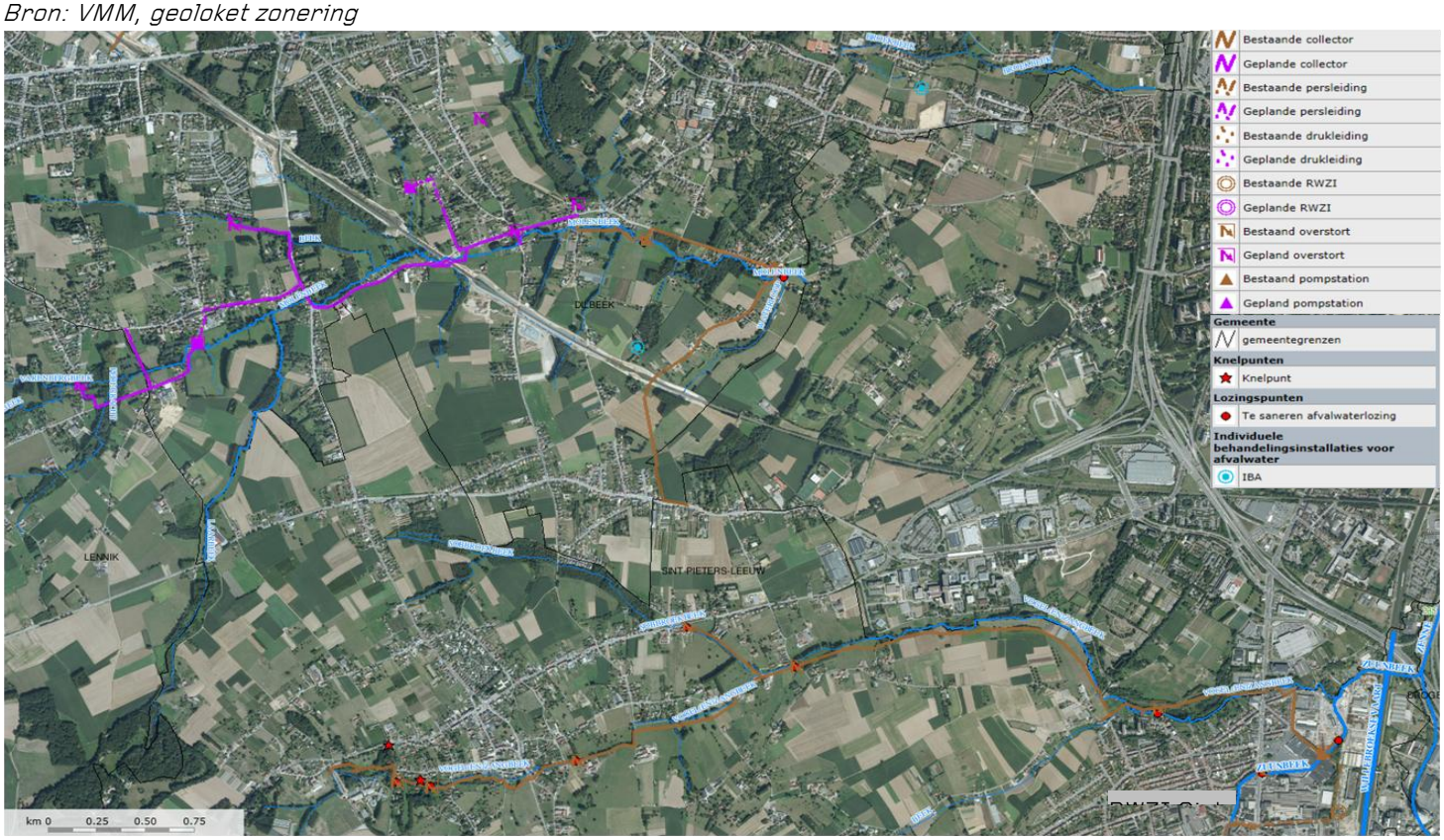

Bron: VMM, geoloket saneringsinfrastructuur

1.2.3.3 Invloed van de landbouw op de waterkwaliteit

Door de aanwezigheid van landbouw in het gebied worden afwaarts in de waterlopen hoge nitraat- en fosfaatconcentraties opgemeten. Ook worden er sporen van onkruidbestrijdingsmiddelen teruggevonden.

1.2.3.4 Erosie

Zowel Dilbeek als Sint-Pieters-Leeuw zijn gemeenten waar de erosiegevoeligheid geklasseerd is als 'sterk'. Voor beide gemeenten is een erosiebestrijdingsplan opgemaakt.

In het kader van erosiebestrijding kunnen de meest gevoelige gronden eventueel bebost worden.

1.2.3.5 Vismigratie

In het 'Mileueffectenrapport van het ontwerp van het maatregelenprogramma dat het BHG-waterbeheersplan begeleidt' (BIM, februari 2011) wordt de Neerpedebeek geclassificeerd als water voor karperachtigen (rustig water). Uit analyse van de kwaliteit van het water van de Neerpedebeek tussen 2006 en 2009 blijkt echter dat de Neerpedebeek ongeschikt blijft voor vissen. De kwaliteit kan verbeterd worden door restlozingen te saneren.

Voor het herstel van de visfauna is een betere waterkwaliteit nodig, maar ook de mogelijkheid om vrij te migreren. Vismigratie wordt vaak verhinderd door migratiebarrières op de waterlopen. Bij waterlopen die over langere afstand zijn ingekokerd is de stroomsnelheid vaak te hoog voor vissen. Ook sifons en gemalen bemoeilijken de migratie. Vanaf een verval van 15 cm kan een kunstwerk een knelpunt vormen voor vismigratie. De lange koker die de verbinding vormt tussen de Broekbeek en de Neerpedebeek en de inbuizing naar het Kanaal zijn mogelijke knelpunten in de vismigratie. Ook de sifon onder het Kanaal voor de Zuunbeek vormt een knelpunt.

1.2.3.6 Invloed op grondwater

Er is een interactie tussen de waterloop en het grondwater. Enerzijds kan de bedding van de waterloop gevoed worden door grondwater (bronnen, doorsijpelingen), anderzijds kan het water vanuit de waterloop infiltreren naar het grondwater. De slechte waterkwaliteit van de waterloop kan dan een invloed hebben op de kwaliteit van het grondwater. Dit is ook belangrijk in het kader van het eventueel onderhouden van moestuintjes op de oevers van de waterlopen. ***Kaart water10*** geeft de verschillende bodemtypes in het projectgebied weer. De bodems in de beekvalleien zijn leemgronden met een lage infiltratiecapaciteit, dus het risico op vervuiling van het grondwater vanuit de waterloop is relatief klein. Ook zal de bodem het water filteren, waardoor de concentratie van de vervuiling daalt verder van de oever weg.

Bij overstroming vanuit de waterloop komt water met mindere waterkwaliteit op de percelen terecht en kan de concentratie accumuleren in de bovenste lagen van de bodem. Aangezien de vervuiling in de aanwezige beken voornamelijk te wijten is aan organische stoffen en niet aan zware metalen en PAK's zal dit probleem echter vermoedelijk relatief beperkt zijn.

1.3 Natuur

1.3.1 Natuurreservaten en andere beschermde gebieden

Een natuurreservaat is een gebied dat specifiek wordt beheerd om de natuurwaarden in stand te houden en/of verder te ontwikkelen. In Vlaanderen zijn er momenteel ongeveer 900 natuurreservaten met een totale oppervlakte van ongeveer 30 000 ha. In Brussel zijn er 16 natuurreservaten van in totaal 239 ha. Voor elk van deze reservaten moet een natuurbeheerplan worden opgesteld om erkend te kunnen worden als natuurreservaat.
Een natuurgebied is een gebied dat door een overheid (gewestelijk, provinciaal of gemeentelijk), een terreinbeherende vereniging of een ander privaat rechtspersoon in eigendom of in gebruik is met het oog op beheer in functie van herstel, ontwikkeling en instandhouding van de biodiversiteit. Een natuurgebied kan al dan niet formeel zijn aangewezen of erkend als natuurreservaat. In de planologische betekenis zijn natuurgebieden gebieden waar natuur de hoofdfunctie is.

Naam	Beheerder	Plaats	statuut
Meylemeersch	GOMB	Anderlecht	Aanvraag bescherming
Natuurreservaat Vogelzang	CNN Vogelzang CBN	Anderlecht	Beschermd
Koevijverdal	Anderlecht	Anderlecht	Niet beschermd
Rietveld van Neerpede	Anderlecht	Anderlecht	Niet beschermd
Kerkhof Vogelzang	Anderlecht	Anderlecht	Niet beschermd
Ter Pede	Natuurpunt Dilbeek	Dilbeek	Niet beschermd
Omgeving Neerhof	Vzw Neerhof	Dilbeek	Niet beschermd
Spoorwegberm	infrabel	Dilbeek - Anderlecht	Niet beschermd
Kasteelomgeving Gulden	Privé	Dilbeek	Niet beschermd
Zobbroekbeekvallei (Cortenbroek)	Natuurpunt Leeuwse natuurvrienden	Sint-Pieters-Leeuw	Beschermd
Laarbeekvallei	Vlaams gewest afdeling natuur	Sint-Pieters-Leeuw	Beschermd

Het gebied grenst in het noord westen ook aan een VEN gebied.
In de terminologie van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen vormen VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk), IVON (Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk) en het geheel van de ecologische infrastructuur, de 'natuurlijke structuur' voor Vlaanderen. Deze structuur op hoger schaalniveau dient gerespecteerd te worden.
Het VEN dat deels in het projectgebied ligt is het VEN 514: De Vallei van de Laarbeek en de Molenbeek, typegebied grote eenheid natuur sinds 26-3-2007.

Definitie VEN: een samenhangend en georganiseerd geheel van gebieden van de open ruimte waarin een specifiek beleid wordt gevoerd inzake het natuurbehoud.
Dit betekend dat overheid en bevolking zich hierbij juridisch moeten houden aan een aantal verbindingen. In een VEN is natuur de hoofdfunctie en worden er natuurrichtplannen opgemaakt die richtinggevend en visievormend zijn voor de uiteindelijke inrichting.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zit de Vogelzangbeek binnen het projectgebied. In het Europese natura 2000 netwerk zit het Zoniënwoud en het Laarbeekbos vervat, maar heeft geen betrekking tot het projectgebied. Ook in Vlaanderen bevinden zich geen natura 2000 gebieden.

1.3.2 Gemeentelijke visies

In het structuurplan van **Sint-Pieters-Leeuw** kom duidelijk naar voor dat de valleigebieden als kapstok dienen voor de gewenste natuurontwikkeling, ze structureren immers het open ruimte landschap. De valleistructuren van Lotbeek-Zenne, Zuunbeek en Sobbroekbeek-Vlezebeek komen in de eerste plaats in aanmerking voor natuurontwikkeling, landschapsopbouw en waar nodig herstel van de natuurlijke structuur. De parkgebieden in Sint-Pieters-Leeuw zijn zowel waardevol omwille van hun ruimtelijke en historische waarde als de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten. Daarbij heeft de gemeente ook een RUP Open Ruimte ontwikkeld waarin ook de natuurlijke kwaliteiten worden versterkt.

Dit vinden we ook terug in het structuurplan van **Dilbeek.** Daarin worden de beekvalleien aanzien als dragers van fysische en het natuurlijke systemen. Bij de verschillende valleien horen verschillende invalshoeken zo wordt er in de pedevallei vooral ingezet op het culturele en historische waardevolle landschap dmv het versterken van de structuurkenmerken van waterlopen en beekbegeleidende vegetatie; bijzondere aandacht dient te gaan naar de afstemming tussen het cultuurrecreatieve gebruik en de landschappelijke waarden. De Broekbeek wordt gezien als een ecologische verbinding die dient versterkt te worden. De gemeente Dilbeek heeft hier in samenwerking met pro natura al een groot deel van de Broekbeekvallei heringericht.

Anderlecht versterkt het groen blauwe netwerk door bestaande groene ruimten te versterken verbindingen te creëren en het groenpatrimonium te verruimen, (visie GNOP). Een heel aantal van de voorgestelde actiepunten vanuit het GNOP werden reeds verwezenlijkt of toegepast. Daarbij wordt in het rapport over de staat van de bestaande natuur (BIM, 2012) ook aangehaald dat de gewestgrenzen geen eindpunt mogen zijn wat de natuur betreft; fauna en flora stoppen niet bij de administratieve grenzen.

1.3.3 Flora

Het Bosdecreet (B.S. 28/9/1990) is van toepassing op alle **bossen** in Vlaanderen. Het erkent en regelt de verschillende functies dat een bos heeft en maakt een deskundig beheer van alle bossen mogelijk. Het decreet erkent de multifunctionaliteit van het bos en legt de nadruk op bescherming en behoud van het bos in Vlaanderen. De gemeente is, net als alle andere eigenaars van openbare bossen, verplicht een beheersplan op te maken voor alle bossen in haar eigendom die groter zijn dan 5 ha. Duurzaam beheer en gebruik van bossen maakt het onderwerp uit van talrijke beleidsinitiatieven.
Op het grondgebied van Anderlecht en ons projectgebied vinden we geen grote aangesloten stukken bos terug.

De flora binnen Neerpede is in vergelijking met zijn aangrenzende grootstad Brussel zeer variërend. De grootste soortenrijkdommen worden gevonden in de natuurgebieden en rond de valleistructuren. Enkele voorbeelden; de overgangszones tussen bos en open landschap zoals gepland in het natuurgebied Ter Pede, drassige kwelgronden met unieke ruigte in het natuurgebied Sobbroek, unieke natuurlijke ingrepen door de gemeente Dilbeek uitgevoerd rond de Broekbeek (hooitaarten, beestentoren).

Het beheer van groen en natuurgebieden kan beter op elkaar afgestemd worden; ter hoogte van de natuurreservaat Vogelzang zagen we dat de grensbeek-vogelzangbeek in de twee gemeenten op twee totaal verschillende manieren worden onderhouden. Hierdoor komt er een onevenwicht; alle ingrepen die de ene gemeente ondernemen

worden te niet gedaan door de andere gemeente. Samenwerken is daarom enorm belangrijk. Het betreft hier niet enkel grensbeken, een waterloop moet in zijn geheel bekeken worden. Zo moet men vervuilingen stroomafwaarts aanpakken zodat de beek kan starten met proper water elke andere sanering maakt zo een verschil.

1.3.4 Fauna

De verschillende gemeenten hebben een aantal initiatieven lopen wat de fauna betreft. Zo beslisten Sint-Pieters-Leeuw en Dilbeek om deel te nemen aan de koestercampagne 'Je hebt meer buren dan je denkt'. De koestersoorten van Sint-Pieters-Leeuw zijn; Boerenzwaluw, Bruin blauwtje, Huiszwaluw, IJsvogel, Kievit, Sleedoornpage, Steenuil, Watervleermuis. In Dilbeek vinden we onder andere; de Boerenzwaluw, Bosorchis, Eikelmuisfoto, Fijngeschubde aardtong, Gierzwaluw, IJsvogel, Laatvlieger, Papegaaizwammetje, Sleedoornpage, Veldleeuwerik. Zo zijn er tal van initiatieven waar de twee Vlaamse gemeenten aan deelnemen via het regionaal landschap Pajottenland en Zennevallei. Denk daarbij maar aan vlindercafés, Poelencursussen, "zwaluwen als mede-bewoners"...
Recente cijfers voor het Pajottenland bieden hoop en bewijzen dat de genomen acties ook daadwerkelijk helpen. De Geelgors, Gele kwikstaart, Patrijs en Ringmus komen nog in enkele tientallen broedparen voor. In en rond het ruime Pajottenland komt één van de dichtste populaties aan steenuilen ter wereld voor. Deze kwetsbare soort vertelt heel wat over de kwaliteit van ons landschap. Hij is als het ware een graadmeter voor omgevingsfactoren zoals de aanwezigheid van kleine landschapselementen (knotbomen, hoogstamboomgaarden, heggen) en variatie in grondgebruik (begraasde weitjes, perceelsranden, houtkanten, ruige overhoekjes). Merkwaardig is de aanwezigheid van deze vogel in de Meylemeersch.

Voor Brusselse zoogdieren is een groene verbinding een noodzaak om te overleven. Deze situeren zich nu hoofdzakelijk langsheen de valleien. Voor de Brusselse vogels ziet het er niet zo rooskleurig uit, het aantal verschillende soorten is significant gedaald. Het gewest zal in de toekomst goed moeten nadenken over geschikte broedplaatsen voor vogels. Binnen het projectgebied zit vooral een knelpunt rond de Erasmussite, waar de soortenvariatie zeer arm is. Dagvlinders zijn centraal te Neerpede wel terug te vinden op de graslanden en rond de Koevijver.
Grote bedreiging voor de biodiversiteit in het Brussels hoofdstedelijk gewest is de verdere fragmentatie en stedelijke verdichting. Hierbij moet worden ingezet op tal van projecten om deze bedreigingen tegen te gaan.

Bij de waterlopen merken we een lichte verbetering op in de waterkwaliteit maar deze blijft nog steeds slecht; De lage Belgisch Biotische Index (BBI) duidt op een matig tot slechte biologische kwaliteit. Voor het herstel van de visfauna is een betere waterkwaliteit nodig. Daarnaast moet het voor de vispopulatie ook mogelijk zijn om vrij te migreren. Door barrières in het water lukt dit vandaag nog niet (kokers, sifons en gemalen).

1.3.5 Natuur in landbouwgebied

Bestaande beleidsinstrumentarium

1. Beheerovereenkomsten

Een beheerovereenkomst is een vrijwillige overeenkomst die een landbouwer kan sluiten met de VLM met als doel het milieu, de natuur of het landschap in stand te houden of te verbeteren. In ruil voor de vrijwillige uitvoering worden de landbouwers vergoed. Een beheerovereenkomst heeft betrekking op één of meerdere percelen, perceelsranden of kleine landschapselementen. Een beheerovereenkomst loopt steeds over een periode van vijf jaar.
De beheerovereenkomsten zijn gebundeld in zes thematische doelstellingen: verbetering van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, soortenbescherming, beheer van perceelsranden (beschermingsstroken), onderhoud of aanleg van kleine landschapselementen, erosiebestrijding, natuurvriendelijk beheer van graslanden… Er zijn 2 lopende beheersovereenkomsten in het projectgebied.

2. Faunabeheer

Jacht en het beheer van exotische vogelsoorten zijn twee onderdelen van het faunabeheer vandaag. Faunabeheer omvat meer soorten dan wildbeheer, dat enkel de 'wildsoorten' uit het Jachtdecreet omvat. Ook het beheer van exotische soorten zoals de nijlgans en de Indische gans valt daaronder. Verder worden ook andere vogelsoorten, die overlast kunnen veroorzaken, beheerd, gereguleerd of bestreden. Denk maar aan de kraaiachtigen, meeuwen en aalscholvers: ook die vallen onder het faunabeheer.

3. Gemeentelijke erosiebestrijdingsplannen

De Vlaamse overheid stimuleert de opmaak van gemeentelijke erosiebestrijdingsplannen. Deze plannen omvatten vaak kansen voor natuurontwikkeling tussen de akkers en kouters. Sint-Pieters-Leeuw heeft al zo een plan, Dilbeek voorlopig niet. Anderlecht kan niet mee gestimuleerd worden door de Vlaamse overheid.
Sint-Pieters-Leeuw geeft naast een erosiebestrijdingsplan ook een RUP open ruimte waarin een aantal erosie bestrijdende maatregels geformuleerd worden.

4. Doelstellingen van MINA-plan 4

De Europese Unie wil de achteruitgang van de biodiversiteit tegen 2020 stoppen. Die ambitie heeft Vlaanderen in het 'MIlieu en NAtuur'- of MINA-plan 4 omgezet naar de volgende doelstellingen voor het vogelbeheer in landbouwgebied:

- een toename van de algemene broedvogelindex met 10 procent in 2015 ten opzichte van 2007-2008. Die index is gebaseerd op de aantallen broedvogels;
- een toename van de overwinterende watervogelindex met 10 procent in 2015 ten opzichte van 2005-2006. Die index is gebaseerd op de aantallen overwinterende ganzen en zwanen, steltlopers en eenden.

De gemeente Dilbeek is momenteel aan het onderzoeken hoe ze op de grote akkers ter hoogte van de Herdebeekstraat, erosie kan beperken. Hier moet zeker gekeken worden hoe deze maatregel kan gekoppeld worden aan een verhoogde biodiversiteit op de open kouters.

In de landbouwgebieden bestaan naast de open vlaktes ook een aantal interessante biotopen en landschappelijke elementen. Tijdens het terreinbezoek merkten we graften, houtkanten, bomenrijen, holle wegen, bomenrijen, bermen, … en andere interessante natuurelementen op.

1.3.6 Projecten

1.3.6.1 Landbouw-natuurverwevingsgebied (Sint-Pieters-Leeuw)

Een aantal landbouwgebieden hebben een lagere agrarische waarde maar bezitten bijzondere landschappelijke of natuurlijke kwaliteiten. Het gaat hier meestal om de onmiddellijke omgeving aan weerszijden van de waterlopen. In deze gebieden dient een duidelijke verweving van de landbouw met natuur en landschap te worden nagestreefd.

1.3.6.2 Groen netwerk in de industriezone Erasmus (Natagora)

Agenda 21 geeft hier een aantal duidelijke maatregels en actiepunten.
Bijstaan en begeleiden van bedrijven in de industriezone Erasmus voor het aantrekken van biodiversiteit op hun terrein met respect voor hun werkings- en ontwikkelingsbeperkingen.
De industriezone Erasmus is gelegen tussen twee grote groene zones die van groot belang zijn voor de biodiversiteit van het studiegebied: het natuurgebied van Neerpede en de vallei van de Vogelzangbeek en de verbinding maakt met de twee valleien.
De verstedelijkte gebieden van industriezone Erasmus en de wegen die dit gebied doorkruisen beperken de uitwisselingen en verplaatsingen van planten en dieren tussen deze twee zones
De gemeente Anderlecht wenst grote lokale operatoren zoals het Erasmusziekenhuis, de GOMB en andere bedrijven uit de industriezone aan te moedigen om hun terrein zo te beheren dat dit ten gunste is van de biodiversiteit.

1.3.6.3 Kleine maar sterke lokale actoren over het hele projectgebied

Binnen het hele projectgebied zijn tal van kleine organisaties actief die het onderhoud voorzien van verschillende natuurgebiedjes binnen het projectgebied. Dit met beperkte middelen. Vaak is de organisatie ook niet uitgebreid genoeg om de natuurgebiedjes te vergroten. Natuurpunt Dilbeek; natuurgebied Ter Pede, Leeuwse natuurvrienden; Sobbroek; CNN Vogelzang CBN; Vogelzangbeek

1.3.7 Besluit natuur

De provincie Vlaams-Brabant wenst het **netwerk van rivier- en beekvalleien, als drager van de natuurlijke structuur**, te versterken, en de verbindende rol te ondersteunen. Integraal waterbeheer dient meegenomen te worden als component binnen de natuurlijke structuur. Ook binnen het projectgebied blijken de gemeenten en overkoepelde diensten dezelfde visie te hebben.
De natuurlijk structuur van het studiegebied wordt vooral gevormd door de aanwezige valleigebieden van de deelbekkens Zuunbeek en Neerpedebeek/Broekbeek. Binnen het projectgebied zijn dit vooral de waterlopen Sobbroekbeek, Vogelzangbeek, Laarbeek, Molenbeek, Broekbeek, Neerpedebeek en de Pedebeek.
Deze beken worden op bijna alle plaatsen als biologisch waardevol beschouwd en op een aantal plekken als biologisch zeer waardevol. (zie kaart nat1) De beken bezitten een aantal kwelgebieden, veel kleine interessante valleibossen en bronbossen. Ook typerend voor deze deelbekkens is het grote aantal kleine landschapselementen. Vandaar dat moet worden ingezet op het blauwe-groene netwerk waar de natuur een zeer belangrijke rol moet spelen.

Andere biologisch zeer waardevolle gebieden zijn te vinden langsheen de **spoorlijn** zoals Het Ijsbos en delen van het Meerveld. Daarbij is heel het tracé van de spoorlijn een lineair biologisch waardevolle lijn. Dit zien we ook duidelijk op de biologische waarderingskaart (kaart nat1).

Het project omtrent de "Koestersoorten-Koesterburen" is een interessante manier om samen te werken aan een beter biodiversiteit. Het is een goed verspreidde campagne die naast de steden en gemeenten ook tal van andere partners zoekt om samen te werken aan een rijke én blijvende variatie aan planten en dieren. Via de verschillende unieke soorten die gekoesterd worden is deze campagne een uitstekende meter van hoe goed het gesteld is op vlak van natuur. Deze campagne kan voor deze studie een kapstok vormen om natuur op bepaalde plekken te herkennen, erkennen en te introduceren. Zo zijn de Veldleeuwerik, Patrijs, Steenuil en Geelgors vogels die een open akkerlandschap nodig hebben, echter met een aantal noodzakelijke ingrepen. Andere koestersoorten hebben een positieve invloed op het boerenerf (zwaluwsoorten, sleedoornpage).

Onrechtstreeks werken deze koestersoorten al mee om het landschap te verbeteren. Ook wat betreft **Erosiebestrijding** wordt door de inplanting van grasstroken (noodzakelijk voor de akkervogels om te broeden) helpen de koestersoorten al enorm. Erosiebestrijding is plaatselijk vandaar dat de Vlaamse overheid, in plaats van zelf een plan op te maken, liever de gemeente stimuleert om zo een plan op te maken. Doch de problemen vooral plaatselijk zijn, overschrijden ze vaak toch gemeentegrenzen. Al dan niet residuele watervervuiling maakt dat de beken niet worden ingezet in de ontwikkeling van natte natuur of omgekeerd, dat het natuurgebied beter niet wordt ingezet als buffergebied bij watersnood. Alle natuurbeheerders melden dit als een belangrijke hypotheek voor natuurontwikkeling in de beekvalleien.

De beheerde **natuurgebieden** zijn kleine en soms fragiele natuuroases, die dikwijls onder druk staan van de naburige activiteiten (jachtbos, tuinen, lokale watervervuiling, naburig pesticide en mestgebruik…). Bijkomende middelen voor beheer en grondverwerving lijken noodzakelijk om de natuur robuuster te maken en het ecologisch en recreatief netwerk te kunnen uitrollen.

Gemeente en/of gewest**grenzen** zijn een thema in de Broekbeekvallei en het gebied vogelzang waar de beken de grens vormen en de overzijde van de oevers op een andere wijze worden beheerd. De studie kan aanleiding geven om dit grensoverschrijdend aan te pakken.

1.4 Landbouw en voedselketen

1.4.1 Beleid

Het sectoraal beleid wordt voornamelijk gewestelijk gevoerd. Binnen het ruimtelijk beleid krijgt de landbouw een duidelijke plaats in zowel op gewestelijke, provinciaal als gemeentelijk niveau.

1.4.1.1 Het Brussels Hoofdstedelijk gewest

Beleid rond volkstuintjes en stedelijke groententeelt: nog meer dan de functie als voedselvoorziening, wordt in het beleid de nadruk gelegd op de sociale functie als collectief en/of gedeeld project. De volkstuintjes staan voor gezond en lokaal voedsel, dragen bij tot de biodiversiteit, de belevingswaarde, actieve vrijetijdsbesteding en de sociale cohesie. Volkstuintjes bieden ook de mogelijkheid om op economische wijze gezonde voedsel in te slaan en is ook een factor voor de tewerkstelling.
De volkstuintjes nemen in het gewest ongeveer 100ha terrein in, het grootste deel in publiek bezit. 0.79% van de groene ruimte zijn volkstuintjes De belangrijkste factor die de verdere ontwikkeling remt is de beschikbaarheid van grond. De uitbreiding van het areaal is dan ook één van de pijlers van het beleid [4].

Beleid rond duurzame voedselvoorziening
L'alimentation se trouve à la croisée d'enjeux environnementaux, sociaux et de santé, économiques, d'équilibre Nord-Sud, patrimoniaux et culturels. L'accès à l'alimentation, les choix alimentaires, la gestion des aliments se trouvent au coeur du quotidien de l'ensemble de la population. En Belgique, le système alimentaire fournit au plus grand nombre des aliments variés de bonne qualité sanitaire; il s'est adapté aux évolutions sociales et économiques, mais les impacts de ce système alimentaire posent question que ce soit d'un point de vue environnemental, social, économique ou culturel.

Belangrijke strategische doelstellingen voor het studiegebied zijn:
- Het stimuleren van een integrale dynamiek met alle stakeholders
- Het stimuleren van de notie van afkomst, van "veld tot vork".
- Inzetten op structurele veranderingen
- Pedagogie

In het actieprogramma wordt de distributie en verbruik van duurzaam voedsel gestimuleerd (cantine durable, overheidsaankopen, Horeca, huishoudens…) en de voedselverspilling bestreden.
Het gewest wil ook de volkstuintjes, boomgaarden en de apicultuur stimuleren

Het **specifiek landbouwbeleid** in het Brusselse gewest wordt aangestuurd vanuit de landbouwcel van het departement economische zaken. Deze cel houdt zich voornamelijk bezig met de administratieve opvolging en het Europees landbouwbeleid, waarbij ook andere actoren (bvb verwerking en distributie) zijn betrokken. Er wordt geen specifieke landbouwpolitiek gevoerd, gezien de beperkte aanwezigheid (5-tal) van professionele landbouwers in het gewest. Voor een aantal materies zijn er conventies gesloten met het Vlaams gewest die dan de administratieve opvolging doet.

De oprichting van het Groen Blauw huis in Neerpede als gezamenlijk initiatief van Brussel leefmilieu en de gemeente Anderlecht, geeft de beleidsvisie een eerste en potentieel sterke aanwezigheid in het studiegebied.

[4] Maillage potagers: développements du maraichage urbain écologique pour tous en région Bruxelles –Capitale, Kabinet leefmilieu BHG

1.4.1.2 Het Vlaams gewest

Het Vlaams Landbouwbeleid wordt samengevat in het "LARA landbouwrapport 2012. Vlaamse Overheid. Departement landbouw en visserij"

Het beleid is sterk afhankelijk van het Europees kader en structureert zich rond de Europese assen directe ondersteuning en Plattelandsbeleid.
Wat het plattelandsbeleid betreft citeren we volgende actiepunten:

- Vestiging van jonge landbouwers
- Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en tuinbouwproducten
- Agromilieumaatregelen en beheerovereenkomsten
- Gebiedsgerichte werking en Leader

Er is ook eens strategisch plan Biologische landbouw en een actieplan voor een verkorte voedselketen.

We vermelden ook nog de agromilieuverbintenissen waarvoor landbouwers subsidies kunnen verkrijgen:

- Mechanische onkruidbestrijding - 'MOB'
- Verwarringstechniek pitfruitteelt - 'VER'
- Vlinderbloemige gewassen - 'VLI'
- Biologische productiemethode - 'BIO'
- Milieuvriendelijke sierteelt - 'SE2'/'SI2'/'SB2'
- Behoud genetische diversiteit Hoogstamboomgaarden – 'HSB'
- Behoud genetische diversiteit - Schapenrassen
- Behoud genetische diversiteit - Rundveerassen

en zijn er specifieke subsidies voor zorgboerderijen en biologische landbouw. [5]

1.4.1.3 Vlaams Brabant

Landbouwbeleid Provincie Vlaams Brabant richt zich op volgende aspecten:

- Bodemerosiebestrijding
- Promotie van streekproducten
- Advies landschapsintegratie
- Subsidie "boeren met klasse"
- Subsidie mest en bodemanalyse
- Pachtprijzen

1.4.1.4 Gemeentelijk beleid

Algemeen kan worden gesteld dat de drie gemeenten de landbouw willen bestendingen en verduurzamen in het studiegebied onder andere doorheen het ruimtelijk beleid.

We citeren bijkomend nog 2 actiepunten van de strategische agenda 21 van de gemeente Anderlecht:

- Actie 6BDuurzaam telen in Neerpede met maatregelen gericht op beschikbaarheid van gronden en het stimuleren van lokale voedselproductie
- Actie 16A Gezellige en geïntegreerde gemeentelijke moestuinen

[5] http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=5

1.4.1.5 Besluit beleid

Als besluit kunnen we stellen dat het Brussels hoofdstedelijk gewest veel belang hecht aan een duurzame voedselvoorziening, waarbij het accent wordt gelegd op biologische of gezonde teelttechnieken en de korte keten.
Het Vlaams gewest legt meer de nadruk op het bestendigen van de professionele landbouw en de taken van de landbouw op vlak van landschapsbeheer en natuurbeheer.
Hoewel begrijpelijk, gezien de relatief beperkte impact op het territorium, bemoeilijkt het ontberen van een uitgewerkt landbouwbeleid (mest-, plattelandsbeleid, erosiebestrijding…) in het Brussels Hoofdstedelijk gewest de ontwikkeling van een duurzame landbouw.

De beleidsvisies op gewestelijk en gemeentelijk niveau zijn complementair en laten toe om een coherente visie over landbouw en voedselvoorziening uit te werken over het studiegebied.

1.4.2 Duurzame landbouw

1.4.2.1 Landbouw bedreven als oervorm van industriële ecologie

Van oudsher heeft de landbouw ingezet op het behouden en versterken van de vruchtbaarheid van het land, gedreven door de relatieve beperkte beschikbaarheid ervan, tegenover de dense bevolking. De cirkelgang of "industriële ecologie" van het hof, met het groot belang dat werd gehecht aan de "vette" of bemesting van de gronden, tonen aan hoe een duurzame landbouw zich tot grote productiviteit konden optrekken.
Een belangrijke factor was het betrekken van meststoffen uit de steden, waarheen een belangrijk deel van de voedselproductie vertrok. De kringloop functioneerde dan op hoger niveau[6].

De familiaal gemengde landbouw zoals vandaag ook aanwezig in het studiegebied vandaag sluit aan bij deze oude traditie waarbij op het hof voeder-, weide en bemesting in kringloop worden gesteld.

1.4.2.2 Beleidsvisie duurzame landbouw

Volgens het Vlaamse decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling voorziet duurzame ontwikkeling in: "de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden tot behoeftevoorziening van toekomstige generaties in gevaar te brengen, waarbij aandacht gegeven wordt aan de integratie van en de synergie tussen de sociale, de ecologische en de economische dimensie, en waarvan de realisatie een veranderingsproces vergt waarin het gebruik van hulpbronnen, de bestemming van investeringen, de gerichtheid van technologische ontwikkeling en institutionele veranderingen worden afgestemd op zowel toekomstige als huidige behoeften."[7]

In het Lara-rapport wordt een verkennende conceptuele oefening gevoerd naar de invulling van duurzame ontwikkeling voor de landbouw.
Dit onderzoek mondt niet uit tot een éénduidig framework (begrip is dynamisch), maar worden wel componenten geduid voor een duurzame landbouw:

- Drie klassieke dimensies in een context: de impact van de context op ecologische, economische en sociale duurzaamheid staat hier voorop.
- Duurzame dynamiek door innovatie: verdere innovatie laat toe om de landbouw te verduurzamen
- Duurzame ontwikkelingssprong door transitie.

In hetzelfde rapport wordt als sluitstuk de visie vervat in het MIRA rapport "Transitie naar een duurzaam landbouwen voedingssysteem in Vlaanderen: een systeemanalyse opgenomen, waardoor transitie toch de voorkeursstrategie lijkt te worden. (zie verder)

In het Brussels hoofdelijk gewest wordt een duurzaam voedselsysteem gedefinieerd conform de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling / Conseil Fédéral du Développement Durable[8]:

"We define a sustainable food system as one that realizes its purpose of guaranteeing a right to food and respects food sovereignty, that makes sufficient and

[6] Geschiedenis van de landbouw, 3 delen, Paul Lindemans, De Sikkel, 1952
[7] LARA landbouwrapport 2012. Vlaamse Overheid. Departement landbouw en visserij,
[8] Pour une alimentation durable en région de bruxelles-capitale, programme d'actions de soutien à la demande

healthy food available for all at an affordable price, that reflects all productions costs and internalizes external environ-mental and social costs and benefits in end prices, that uses resources (including natural resources such as soil and water, as well as human resources such as labor) at their rate of recovery and that respects different aspects of the food-culture. All actors of the food chain and governments should contribute to achieve this sustainable food system."[9]

De Netwerk van Brusselse actoren voor een duurzame voeding /Réseau Bruxellois pour l'alimentation Durable (RABAD) verduidelijkt en specifieert deze definitie in een eigen programmaverklaring. Bijkomend wordt aandacht gevraagd voor waarden als de nabijheid en direct contact (proximité), de korte keten, artisanale landbouw en de culinaire cultuur.

Als bakens worden de biologische landbouw met een duidelijke lastenboek, de "agriculture paysanne" (meer open concept voor duurzame landbouw, met verhoogd belang voor welzijn landbouwer en landelijke gemeenschap), de geïntegreerde of gerationaliseerde landbouw (beperkt pesticide gebruik) en de fair-trade voor de distributie.

1.4.2.3 Transitie van de landbouw

In het MIRA rapport "Transitie naar een duurzaam landbouwen voedingssysteem in Vlaanderen: een systeemanalyse " wordt gewezen op het deficit van het huidig landbouwsysteem, met een sterke economische motor, maar met ecologische en sociale demping, in stand gehouden door technologie-gebaseerde "smering". De sociale en ecologische impact wordt al te vaak afgewenteld.
Om tot systeeminnovatie te kunnen komen wordt verwezen naar inspiratie binnen 4 niches, stuk voor stuk relevant voor het richtplan:

1 Stadslandbouw
- Uitbreiding functionaliteit van de stedelijke ruimte
- Intensieve productie-eenheden met minimale ruimtelijke voetafdruk
- Korte ketens
- Functionele verbreding van landbouw
- Landbouw als leverancier van ecosysteemdiensten en gesloten kringlopen

2 Biologische landbouw

3 Anders eten
- Vermindering van dierlijke eiwitten
- Slow food
- Personaliseerbare voeding (in functie van persoonlijke en culturele behoefte)

4 Nieuwe productieparadigma's
- Industriële ecologie
- Biogebaseerde economie
- Fabriek van de toekomst (Quick response Manufacturing, Time to market, Human centered production)
- Peer-to-peerproductie (nieuwe distributiekanalen)

Deze visie is opgenomen in het Vlaamse Lara landbouwrapport en sluit ook nauw aan bij de reflectie rond duurzame voedselproductie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en kan bijgevolg als referentie dienen voor de implementatie van duurzame landbouw in het studiegebied.

[9] Pour une alimentation durable en région de bruxelles-capitale, programme d'actions de soutien à la demande, Kabinet leefmilieu BHG

1.4.3 Analyse GIS data landbouwgegevens

Deze analyse is enerzijds gebaseerd op GIS-gegevens van de landbouwpercelen. Deze gegevens zijn een koppeling van de perceelsregistratie van het Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV) van 2012 en de aangiftegegevens van VLM-Mestbank van 2011 en ter beschikking gesteld door de VLM. Deze gegevens werden verder aangevuld met 2 tuinbouwbedrijven en 1 fruit en bloemenkweker die niet waren opgenomen in het GIS-bestand.

De spontaan gegeven informatie bij de bevraging wijkt soms sterk af van de gegevens in de GIS bestanden. De redenen voor deze afwijkingen zijn onbekend. Ondertussen kunnen deze cijfers wel indicatief beschouwd worden.

Omwille van de vertrouwelijkheid worden hier enkel de verwerkte gegevens behandeld.

De analyse werd verricht op volgende afbakeningen: gehele studiegebied, open ruimte, delen per gemeente, delen per beekvallei.

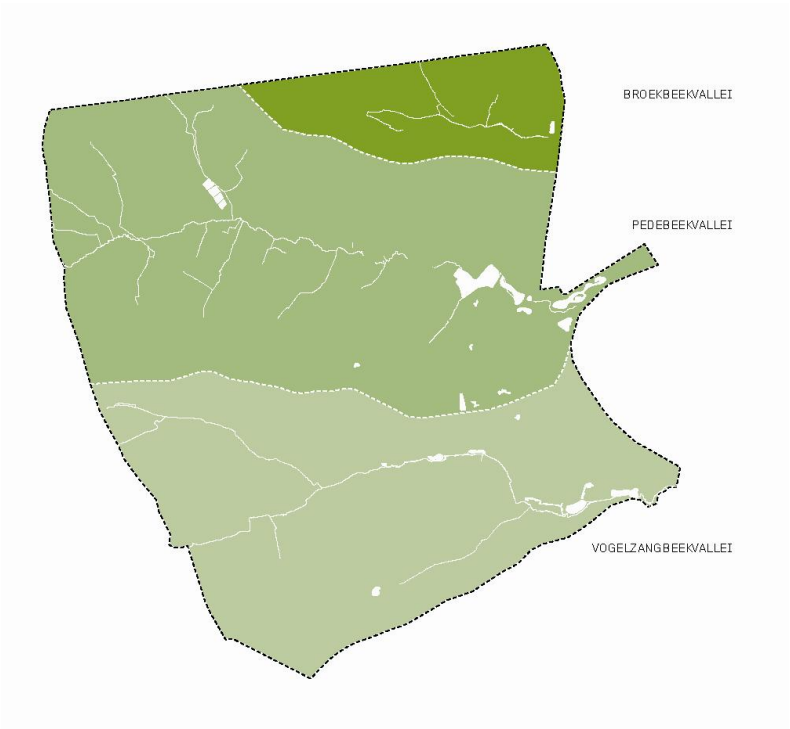

1.4.3.1 Analyse studiegebied

Op basis van Gis-analyse stedenbouwkundige bestemmingen binnen de afbakening van het studiegebied

GIS analyse-studiegebied	totaal			Anderlecht			Sint Pieters Leeuw			Dilbeek		
studiegebied	2126,1	ha	100%	680,0	ha	100%	664,5	ha	100%	781,6	ha	100%
landbouwgebied	1053,7	ha	50%	223,0	ha	33%	588,8	ha	89%	242,0	ha	31%
groengebied; park - buffer - bos - natuurgebied	292,8	ha	14%	101,4	ha	15%	34,9	ha	5%	156,5	ha	20%
harde recreatie; recreatie - dagrecreatie - golf	100,2	ha	5%	85,5	ha	13%	2,1	ha	0%	12,5	ha	2%
overige	679,4	ha	32%	270,1	ha	40%	38,7	ha	6%	370,6	ha	47%
ten aanzien van totaal	2126,1	ha	100%	680,0	ha	32%	664,5	ha	31%	781,6	ha	37%
specifiek natuurgebied	121,3	ha	6%	21,5	ha	3%	28,3	ha	4%	71,5	ha	9%
specifiek bosgebied	3,2	ha	0%									

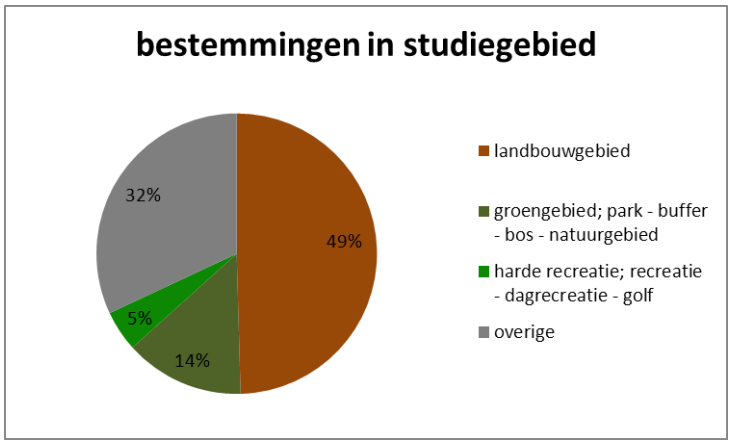

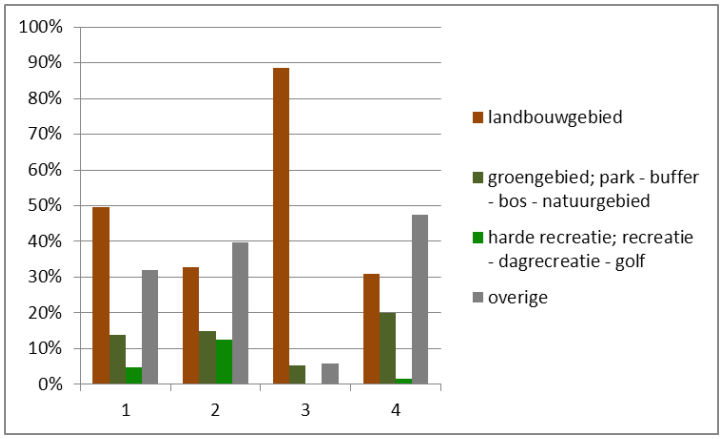

1) Totaal
2) Anderlecht
3) Sint Pieters Leeuw
4) Dilbeek

Het aandeel van de drie gemeenten beslaat telkens +/- 1/3 van het projectgebied. Het aandeel van Sint Pieters Leeuw is beduidend landelijker dan die van de andere gemeenten
Anderlecht wordt ook gekenmerkt door een belangrijk aandeel harde recreatie. Opvallend is ook het laag aandeel specifiek bos in het gebied. Hierbij wordt geen rekening gehouden met bossen in parkgebied en dergelijke.

GIS analyse-studiegebied	totaal			Broekbeek			Pedebeek			Vogelzang		
studiegebied	2126,1	ha	100%	220,4	ha	100%	1073,5	ha	100%	832,2	ha	100%
landbouwgebied	1053,7	ha	50%	47,1	ha	21%	413,1	ha	38%	593,5	ha	71%
groengebied; park - buffer - bos - natuurgebied	292,8	ha	14%	36,8	ha	17%	168,2	ha	16%	87,9	ha	11%
harde recreatie; recreatie - dagrecreatie - golf	100,2	ha	5%	10,0	ha	5%	83,1	ha	8%	7,1	ha	1%
overige	679,4	ha	32%	126,6	ha	57%	409,1	ha	38%	143,7	ha	17%
ten aanzien van totaal	2126,1	ha	100%	220,4	ha	10%	1073,5	ha	50%	832,2	ha	39%
specifiek natuurgebied	121,3	ha	6%	10,7	ha	5%	75,6	ha	7%	35,0	ha	4%
specifiek bosgebied	3,2	ha	0%									

Analyses per valleigebied

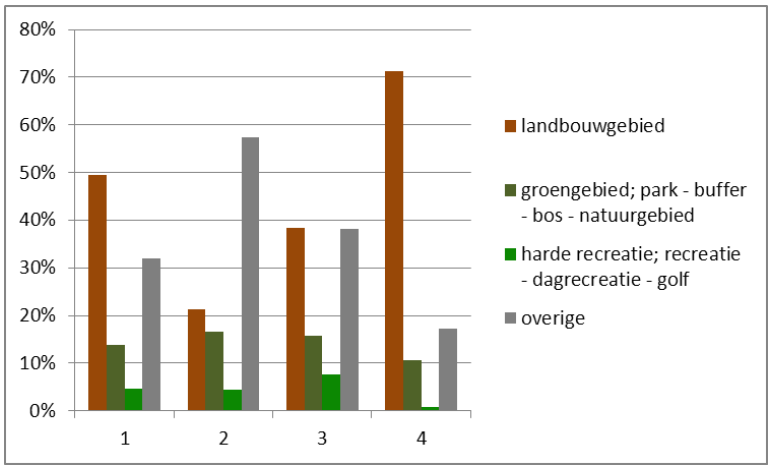

1) Totaal
2) Broekbeek
3) Pedebeek
4) Vogelzang

Opvallend is de grote verstedelijking van de Broekbeekvallei, en het uitgesproken landbouwkarakter van de vogelzangvallei, waartussen de Pedevallei uitmiddelt.
We noteren nog dat in het studiegebied 1053,7ha bestemd is als landbouwgebied. Vie de perceelsregistratie meten we 738,3 ha land in exploitatie door professionele landbouw. Een welliswaar beperkt deel van deze percelen ligt buiten het landbouwgebied (voornamelijk het woongebied aan de Ketelstraat in Anderlecht). Meer dan 30% van het bestemd landbouwgebied duikt dus niet op in de perceelsregistratie.

1.4.3.2 Teelten

Op basis van Gis-analyse binnen de afbakening van het studiegebied

GIS analyse-gemeenten-teelten	totaal			ANDERLECHT			SINT-PIETERS-LEEUW			DILBEEK		
TOTAAL	**736,27 ha**	**100%**	**100%**	**137,09 ha**	**100%**	**19%**	**383,81 ha**	**100%**	**52%**	**215,37 ha**	**100%**	**29%**
controle	0,00 ha			0,00 ha			0,00 ha			0,00 ha		
groenten-, fruit en sierteelt	24,04 ha	3%		1,32 ha	1%		17,39 ha	5%		5,33 ha	2%	
graslanden	287,03 ha	39%		61,48 ha	45%		134,24 ha	35%		91,31 ha	42%	
akkergewassen	400,03 ha	54%		73,43 ha	54%		213,25 ha	56%		113,36 ha	53%	
overigen	25,17 ha	3%		0,86 ha	1%		18,93 ha	5%		5,37 ha	2%	

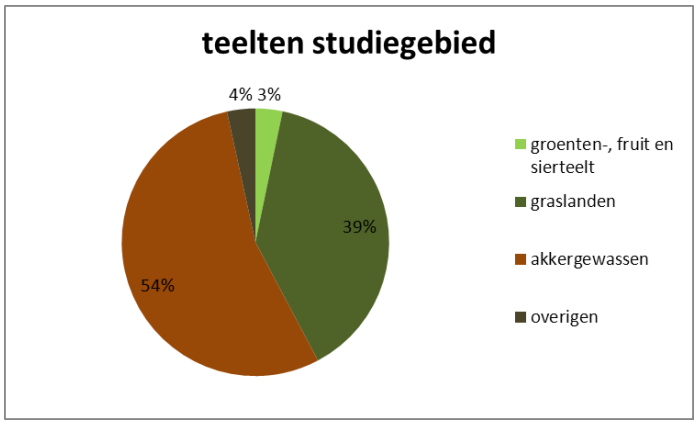

GIS analyse-valleien-teelten	totaal			BROEKBEEK			PEDEBEEK			VOGELZANG		
TOTAAL	**736,27 ha**	**100%**	**100%**	**26,58 ha**	**100%**	**4%**	**342,34 ha**	**100%**	**46%**	**367,36 ha**	**100%**	**50%**
controle	0,00 ha			0,00 ha			0,00 ha			0,00 ha		
groenten-, fruit en sierteelt	24,04 ha	3%	100%	2,36 ha	9%	10%	4,15 ha	1%	17%	17,53 ha	5%	73%
graslanden	287,03 ha	39%	100%	14,40 ha	54%	5%	138,88 ha	41%	48%	133,75 ha	36%	47%
akkergewassen	400,03 ha	54%	100%	8,88 ha	33%	2%	193,40 ha	56%	48%	197,75 ha	54%	49%
overigen	25,17 ha	3%	100%	0,93 ha	4%	4%	5,91 ha	2%	23%	18,33 ha	5%	73%

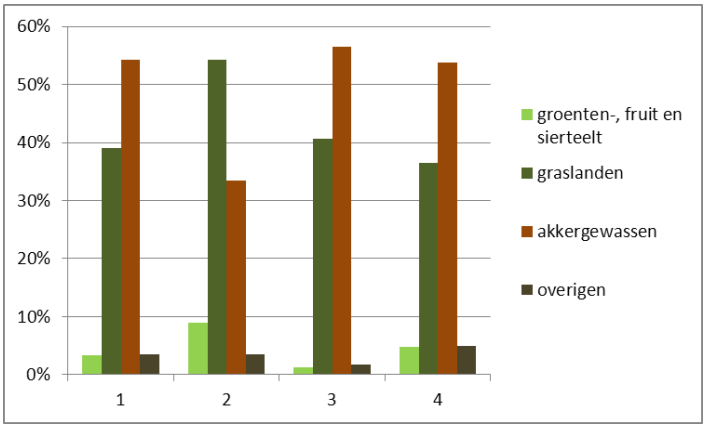

1) totaal
2) Broekbeekvallei
3) Pedebeekvallei
4) Vogelzangvallei

Het landbouwareaal in de Broekbeekvallei is beperkt en wordt gedomineerd door graslanden.
Het landbouwareaal is ongeveer even groot in beide andere valleien, Pedebeekvallei gedomineerd door akkergewassen.

De groenten-, fruit- en sierteelt is beperkt in oppervlakte en in aandeel. (4% van de oppervlakte). Uit deze cijfers blijkt dat vandaag de direct voedselverstrekkende functie vanuit het studiegebied door tuinders slechts zeer beperkt wordt ingevuld, in tegenstelling van het historisch beeld en de verwachtingen. De tuinbouw concentreert zich voornamelijk in de Vogelzangvallei (73%).

	GIS analyse-valleien-teelten	totaal			BROEKBEEK			PEDEBEEK			VOGELZANG		
	TOTAAL	**736,27 ha**	100%		**26,58 ha**	4%		**342,34 ha**	46%		**367,36 ha**	50%	
	controle	0,00 ha	0%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%	
groenten-, fruit en sierteelt	**subtotaal kleinfruit**	**1,70 ha**	100%	100%	**0,00 ha**		0%	**1,17 ha**		69%	**0,53 ha**	100%	31%
	Aardbeien	0,72 ha	42%		0,00 ha			0,19 ha			0,53 ha	100%	
	Frambozen	0,98 ha	58%		0,00 ha			0,98 ha			0,00 ha	0%	
	subtotaal groot fruit	**1,83 ha**	100%	100%	**0,00 ha**		0%	**0,00 ha**		0%	**1,83 ha**	100%	100%
	Meerjarige fruitteelten (appel)	0,78 ha	43%		0,00 ha			0,00 ha			0,78 ha	43%	
	Meerjarige fruitteelten (peer)	1,05 ha	57%		0,00 ha			0,00 ha			1,05 ha	57%	
	subtotaal groententeelt	**15,82 ha**	100%	100%	**2,36 ha**	100%	15%	**2,83 ha**	100%	18%	**10,63 ha**	100%	67%
	Andere groenten vers	6,98 ha	44%		2,36 ha	100%		0,00 ha	0%		4,62 ha	43%	
	Andere kruiden - vers gebruik	2,57 ha	16%		0,00 ha	0%		2,57 ha	91%		0,00 ha	0%	
	Spruitkool vers	0,26 ha	2%		0,00 ha	0%		0,26 ha	9%		0,00 ha	0%	
	Andijvie vers	4,82 ha	30%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%		4,82 ha	45%	
	Witloof (voor het loof) vers	1,20 ha	8%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%		1,20 ha	11%	
	subtotaal sier - en boomkweek	**4,68 ha**	100%	100%	**0,00 ha**		0%	**0,15 ha**	100%	3%	**4,54 ha**	100%	97%
	Snijbloemen andere dan rozen	0,15 ha	3%		0,00 ha			0,15 ha	100%		0,00 ha	0%	
	Winterharde sierplanten	2,41 ha	51%		0,00 ha			0,00 ha	0%		2,41 ha	53%	
	Boomkweek - sierplanten	1,86 ha	40%		0,00 ha			0,00 ha	0%		1,86 ha	41%	
	Kerstbomen	0,26 ha	6%		0,00 ha			0,00 ha	0%		0,26 ha	6%	
grasslanden	**subtotaal grasland**	**287,03 ha**	100%	100%	**14,40 ha**	100%	5%	**138,88 ha**	100%	48%	**133,75 ha**	100%	47%
	Blijvend grasland	243,92 ha	85%		12,33 ha	86%		111,62 ha	80%		119,97 ha	90%	
	Tijdelijk grasland	43,12 ha	15%		2,07 ha	14%		27,26 ha	20%		13,78 ha	10%	
akkergewassen	**subtotaal industriegewassen**	**19,18 ha**	100%	100%	**0,61 ha**	100%	3%	**11,36 ha**	100%	59%	**7,21 ha**	100%	38%
	Olifantsgras, mariadistel	0,89 ha	5%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%		0,89 ha	12%	
	Vezelvlas (bestemd voor vezelproductie)	4,94 ha	26%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%		4,94 ha	69%	
	Suikerbieten	13,34 ha	70%		0,61 ha	100%		11,36 ha	100%		1,38 ha	19%	
	subtotaal voedergewassen	**181,82 ha**	100%	100%	**4,90 ha**	100%	3%	**100,61 ha**	100%	55%	**76,32 ha**	100%	42%
	Eénjarige grasklaver	2,57 ha	1%		2,57 ha	53%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%	
	Silomaïs	102,56 ha	56%		0,60 ha	12%		50,52 ha	50%		51,44 ha	67%	
	Korrelmaïs	68,42 ha	38%		1,52 ha	31%		42,92 ha	43%		23,99 ha	31%	
	Voederbieten	8,26 ha	5%		0,20 ha	4%		7,17 ha	7%		0,89 ha	1%	
	subtotaal graangewassen	**156,13 ha**	100%	100%	**3,18 ha**	100%	2%	**66,43 ha**	100%	43%	**86,52 ha**	100%	55%
	Triticale	1,77 ha	1%		1,42 ha	45%		0,00 ha	0%		0,35 ha	0%	
	Haver	0,99 ha	1%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%		0,99 ha	1%	
	Wintergerst	46,30 ha	30%		0,00 ha	0%		24,55 ha	37%		21,75 ha	25%	
	Wintertarwe	105,76 ha	68%		1,75 ha	55%		40,56 ha	61%		63,44 ha	73%	
	Spelt	1,31 ha	1%		0,00 ha	0%		1,31 ha	2%		0,00 ha	0%	
	subtotaal aardappelen	**42,91 ha**	100%	100%	**0,20 ha**	100%	0%	**15,01 ha**	100%	35%	**27,70 ha**	100%	65%
	Aardappelen (niet-vroege)	42,45 ha	99%		0,20 ha	100%		15,01 ha	100%		27,24 ha	98%	
	Aardappelen (vroege, rooi na 19/6)	0,45 ha	1%		0,00 ha	0%		0,00 ha	0%		0,45 ha	2%	
overigen	**subtotaal gebouwen**	**15,00 ha**	100%	100%	**0,93 ha**	100%	6%	**3,73 ha**	100%	25%	**10,34 ha**	100%	69%
	Andere gebouwen	3,02 ha	20%		0,16 ha	17%		0,00 ha	0%		2,86 ha	28%	
	Stallen en gebouwen	11,98 ha	80%		0,77 ha	83%		3,73 ha	100%		7,48 ha	72%	
	subtotaal braak	**3,86 ha**	100%	100%	**0,00 ha**		0%	**2,18 ha**	100%	56%	**1,69 ha**	100%	44%
	spontane bedekking	2,81 ha	73%		0,00 ha			2,18 ha	100%		0,64 ha	38%	
	niet ingezaaid akkerland	1,05 ha	27%		0,00 ha			0,00 ha	0%		1,05 ha	62%	
	subtotaal ongedefinieerd	**6,30 ha**	100%	100%	**0,00 ha**		0%	**0,00 ha**		0%	**6,30 ha**	100%	100%
	ONGEDEFINIEERD	6,30 ha	100%		0,00 ha			0,00 ha			6,30 ha	100%	

Opvallend is het belangrijk aandeel graslanden 39% en van de voeder- en graangewassen (respectievelijk 25% en 21%)

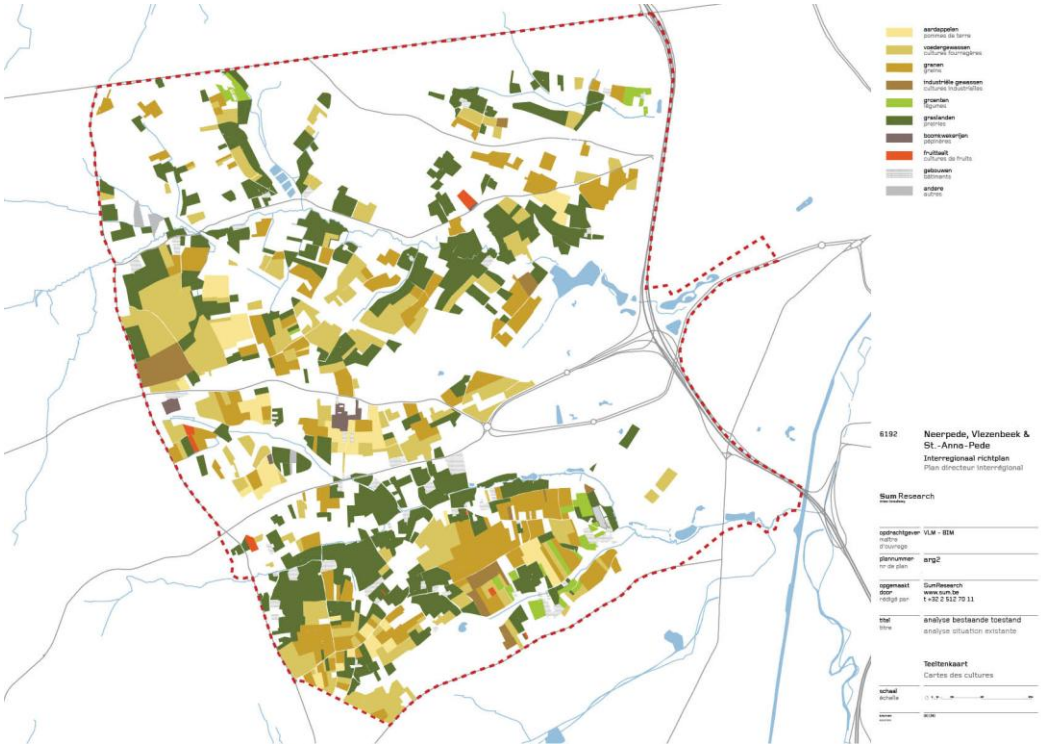

1.4.3.3 Landbouwers

Op basis van Gis-analyse voor alle professionele landbouwers die minstens 1 perceel bewerken in het studiegebied. Al de percelen die bewerkt zijn door deze landbouwers zijn in de oppervlaktegegevens meegenomen, ook als die buiten het studiegebied liggen.

Totaal	**#**	**82**	**100%**		**gemiddelde bedrijfsgro**	
	ha	**2178**	**100%**		ha	26,6
	#	9	11,0%			
tuinders	ha	93,3	4,3%		ha	10,4
	#	2	2,4%			
fruit	ha	31,2	1,4%		ha	15,6
	#	3	3,7%			
sierteelt & bomen	ha	56	2,6%		ha	18,7
	#	16	19,5%			
akkerbouw	ha	508	23,3%		ha	31,8
	#	5	6,1%			
gemengd bedrijf	ha	135	6,2%		ha	27,0
	#	24	29,3%			
vleesvee	ha	688	31,6%		ha	28,7
	#	9	11,0%			
vleesvee en melkvee	ha	436	20,0%		ha	48,4
	#	4	4,9%			
melkvee	ha	166	7,6%		ha	41,5
	#	4	4,9%			
paarden, schapen, geiten of andere	ha	43	2,0%		ha	10,8
	#	6	7,3%			
andere	ha	21	1,0%		ha	3,5

Van de 82 gerepertorieerde landbouwers beoefenen slechts een beperkt aantal tuinbouw, fruit en sierteelt. (19%)

Bedrijven gecategoriseerd als melkvee of vleesveeteelt zijn dominant aanwezig 47%

De gemiddelde bedrijfsgrootte

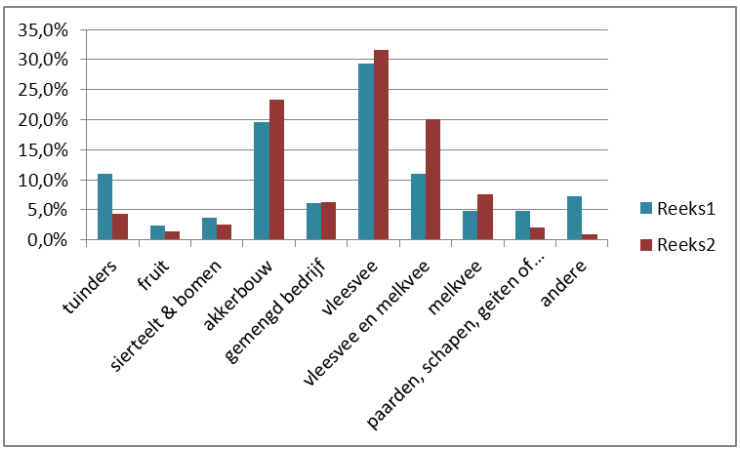

reeks 1 : aantal landbouwbedrijven
reeks 2: oppervlakte landbouwbedrijven

Leeftijd niet gerapporteerd	#	18	22,0%
	ha	563	25,9%
Leeftijd >50jaar	#	42	51,2%
	ha	929	42,7%
Leeftijd >65jaar	#	19	23,2%
	ha	382	17,5%

Een hoog aantal landbouwers (23.2%) zijn de pensioenleeftijd voorbij.

In totaal is bijna ¾ van de landbouwers ouder dan 50 jaar.

1.4.4 Bevragingen

Deze conclusies zijn opgesteld in functie van de kwalitatieve bevraging die is gebeurt met 6 landbouwers uit het studiegebied.
Deze bevraging wordt nog uitgebreid wat moet toelaten een preciezer beeld te creëren

1.4.4.1 Algemeen landbouwmodel en bedrijfsvoering

De verschillen tussen de bezochte landbouwbedrijven is zeer groot. Dat lijkt minstens evenveel te maken te hebben met de landbouwproductie (vleesveeteelt, melkveeteelt, gemengde bedrijven, tuinders…) als met het gehanteerde landbouwmodel zoals hyperspecialisatie, schaalwinsten, maximale verhoging toegevoegde waarde, risicospreiders etc.
Gezien de uitbouw van een landbouwbedrijf investeringen op langere termijn betreffen, bepalen het gekozen bedrijfmodel de mogelijkheden voor omslag naar bijvoorbeeld een model voor meerwaarde.

Alle partijen waren wars voor waardeoordelen bij de verschillende bedrijfsmodellen. behoudens opduikende vraagstellingen bij de stelselmatige schaalvergroting waarvoor bepaalde landbouwers kiezen (verdere evolutie?; kwaliteit van het product, arbeidsomstandigheden van loonwerkers (Poolse arbeiders…), behoud van onafhankelijkheid?..) kunnen deze bedrijven concurrentieel blijven tegenover de import uit lage loonlanden?

Over het algemeen komen de bedrijfsvoerders over als zelfbewuste professionals, die vragen van de overheid rond enquêtering, controles, milieu-, natuur- en landschapsmaatregelen kunnen plaatsen en ook nog kunnen onderschrijven, maar wel telkens wijzen op bestaande of mogelijke excessen en de haalbaarheid binnen de zakelijke en tijdsdruk waarmee de landbouwers kampen. Eventuele voorstellen van het richtplan zullen in functie van tijdsbeslag en inpassing in het zakelijk model worden beoordeeld.

Naast regelgeving zijn ook de stijgende kosten voor energie, kunstmest, water etc. bepalend in het landbouwmodel. Landbouwpraktijken worden aangepast (bvb stoppen van winterteelt in kassen, goed afmeten van bemesting) en bijkomende investeringen ingevoerd (decantatie van sliblast in water na kuis groenten).

1.4.4.2 Continuïteit

Zeer kapitaalsintensieve bedrijven stellen bijzondere problemen bij de overdracht, waarbij de billijke verdeling onder meerdere kinderen niet meer haalbaar is. De overnemende opvolger kan zijn roers en zussen niet meer uitkopen, wart de toekomst van de familiale landbouw bedreigt.

Na een zware investeringsfase en afbetalingsfase, (+/- 20 à 30 jaar, draait het bedrijf in maturiteit. In de familiale landbouw zijn de bedrijfsleiders zijn dan aankomende of volle zestigers, terwijl mogelijke opvolgers in het beroepsleven stappen. Verdere investeringen of de vraag van opvolging stelt zich dan stelt zich klassiek. Gekoppeld aan de vraag of er voldoende economisch draagvlak en mentale ruimte is om bedrijfsleider en opvolger samen te laten werken.

1.4.4.3 Lokale specificiteiten

Boeren zijn van de streek en hebben een band met de streek.
De nabijheid van de stad : Landbouwers lijken wat meer gerustgesteld wat betreft het behoud van landbouwgrond tegenover de verstedelijkingsdruk. Dit telkens met een gezonde korrel argwaan.
Hoeveverkoop richt zich niet noodzakelijkerwijze naar Brussel. De lokale bevolking vertegenwoordigd minstens een deel en in 1 geval het hoofddeel van het cliënteel.

Culturele diversiteit: Een intervenant maakte melding van specifieke vraag van de Marokkaanse Brusselaars zijn afnemers van grotere hoeveelheden rauwe melk voor zelfverwerking. Mogelijks is dit een verder te prospecteren piste.
Er is ook melding gemaakt van de vraag naar Halal vlees (aanwezigheid halalslachterij ISLA MEAT in Ijzeringen). Voor de rituele slacht tijdens Aïd el kebir wordt tijdelijk verkoop georganiseerd van lokale productie aan schapen, maar vooral grootschalige import.

Specifieke aspecten zoals verkeershinder, wandelaars, etc. zijn inmiddels geïncorporeerd. Part of the game. Criminaliteit vanuit de stad wordt door één intervenant gezien als minder dan vroeger (uitgebrande auto's, vandalisme, afrekeningen).

Moeilijk lijkt het probleem van het zwerfvuil, waarbij blikjes die samen met mais worden vermalen zelf kunnen leiden tot de dood van runderen.
.

1.4.4.4 Regelgevend kader

De verschillende regelgeving in de twee gewesten is zeker een punt. Geciteerd zijn bemestingsnormen, jachtvoorschriften ten aanzien van overlast van bosduiven, papierlast…).

Op volgende punten is verder na te gaan in welke mate in het Brussels hoofdstedelijk gewest voldoende kader bestaat: mestbeheer, pesticide, erosiebestrijding, beheersovereenkomsten, investeringskredieten…

Vermoedelijk wordt wel ingespeeld op het verschil in regelgeving, anderzijds maakt de beperkte impact van de landbouw de overheden in het Brussels gewest minder receptief voor de specificiteiten en de noden van de landbouw

1.4.4.5 Landbouwareaal

De kwaliteit van de grond wordt geroemd.
Boeren zoeken grond en lijken die +/- ook te vinden, ook al gaat men hiervoor tot 10km ver. De afstand wordt niet echt als een probleem bevonden, temeer daar verderop de percelen dikwijls groter zijn en dus efficiënter zijn in de bewerking.
Voldoende areaal werd ten niet aangehaald als het brandend knelpunt. Beschikbare grond blijft niet braak liggen, behoudens specifieke problemen (complexe erfenissen, privégebruik of onwil eigenaars). Dit is in tegenspraak met de geuite ongerustheid van de gemeente Dilbeek over het verder beheer van gronden na stopzetting van landbouwbedrijven.
Het kwijtspelen van grond, de boer zijn grond afpakken, wordt gezien als bijzonder pijnlijk en kan natuurlijk ook de leefbaarheid van het bedrijf onderuit halen.

Het landbouwareaal verminderd niet zozeer, maar wel het aantal landbouwers. Landbouwbedrijven worden wel groter, met veel familiale bedrijven met +/- 50hA. Dat stelt vragen over de toekomst van de verlaten boerenhoven.

Recente transacties van landbouwgrond verontrusten de landbouwers. Prijzen van 100 000 Euro/ha worden vernoemd, wat niet meer door landbouwproductie binnen economische terugverdientermijnen kan worden gefinancierd. De druk opwaarts op de prijzen wordt geduid als enerzijds louter kapitaalgedreven operaties (speculatie of veilige belegging in woelige tijden), en anderzijds door kapitaalkrachtige derden vrijwaren van zichten door omwonenden, privégebruik (verpaarding, vertuining, privé tuinders) of "nieuwe boeren".

Een deel van de landbouwgrond word opgenomen door manèges, ondanks de regelgeving die dit zou moeten vermijden. Die wordt dus omzeild.

Landbouwgrond is het voornaamste productiemiddel voor grondgebonden landbouw. Grond afstaan of beschikbaar stellen voor bvb volkstuintjes wordt dan ook veeleer sceptisch bekeken. Mogelijks kan dit op kleine schaal voor kleine "verloren percelen". Er wordt ook gewezen op een aantal modaliteiten: garantie regelmatig beheer, staat van het perceel na stopzetting etc. Er kan ook beroep worden gedaan op de kennis en de hulp van de lokale landbouwers bij dergelijke initiatieven, ook al hanteren zij een ander landbouwmodel (bvb niet-biologisch)

1.4.4.6 Landbouworganisaties

Geen enkele van de bezochte landbouwers is aangesloten bij één van de klassieke landbouworganisaties. Dat lijkt de reputatie te bevestigen van het Pajottenland met landbouwers die sterk staan op hun onafhankelijkheid. Deze situatie lijkt historisch te zijn gegroeid. Verschillende landbouwers schetsen een periode van zoeken 20-30 jaar geleden, met druk bijgewoonde vergaderingen en verhitte debatten. Zij hebben een bedrijfsmodel gekozen en hadden daarna minder behoefte aan verdere bevraging of gestructureerde uitwisseling. Informeel lijkt er wel veel uitwisseling te bestaan tussen de individuele landbouwers.

1.4.4.7 Verbreding van de landbouw

Zorg voor de natuur of de landbouw lijkt aanvaard te zijn als thema. Landbouwers kijken als bedrijfsvoerders naar aanbiedingen om taken te gaan doen in functie van natuur of landschapsbeheer, of hiervoor ruimte te geven op hun percelen. In functie van hun beschikbare middelen : machinerie, tijd en tegen een marktconforme vergoeding wordt dit overwogen.

De veelvoorkomende familiale gemengde landbouw is belangrijk bij het instandhouden van het landschap met akkers en weilanden.

Hoeveverkoop: het aanbod moet best voldoende breed zijn om dit te kunnen uitbouwen. Dit kan door een veelvoud van teelten of door de verwerking. De mogelijkheid hiertoe is verbonden aan het bedrijfsmodel. Hoeveverkoop kan ook zeer belastend zijn in functie van openingsuren.
Verdwijnen van lokale kleinhandel kan een rol geven aan hoeveverkoop.

Er bestaat geen duidelijk label voor hoeveproducten en dat kan waarschijnlijk ook niet. Toch wordt door sommige intervenanten gewezen dat het vertrouwen in het hoeveproduct kan worden ondergraven door bepaalde praktijken (verkoop van

Korte ketens: verschillende intervenanten, zelf actief in korte keten, wijzen erop dat er plaats genoeg is voor bijkomende actoren. Wie zelf verkoopt moet wel communicatief ingesteld zijn bijvoorbeeld op markten.
Eigen verwerking: vergt investeringen. Eigen verwerking verveelvoudigd nog het papierwerk en de controles door het voedselagentschap.

Inzetten op kwalitatieve producten: alle intervenanten beschouwen natuurlijk hun product als kwalitatief. "Een boer moet fier zijn op wat hij verkoopt". Omschakeling van teelt wijze of bedrijfsmodel is niet eenvoudig éénmaal de grote investeringen zijn gebeurt.

Als uitsmijter nog deze figuur uit het Lara rapport.

Figuur 29. Totale tevredenheid per sector, %, 2012

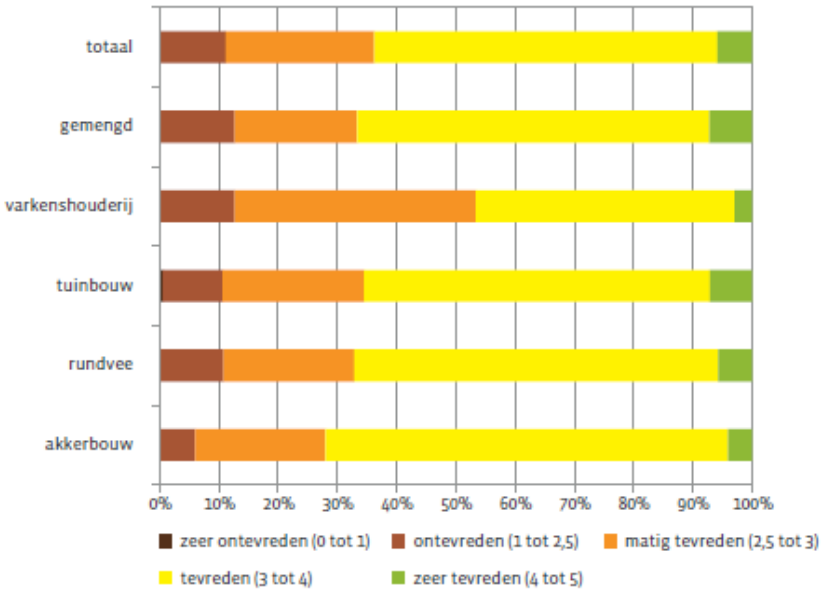

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van het LMN (629 bedrijven)

1.5 Recreatie en toerisme

Ruimtelijk beleid

Het informatief deel van het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Dilbeek geeft aan dat de gemeente 41 ha recreatiegebied telt, of circa 1% van zijn grondgebied. De **bezettingsgraad van Dilbeek** is van 914 inwoners per hectare recreatie. Dit is drie keer meer dan het gemiddelde in Vlaanderen (336 inw/ha recreatie) maar is wel gelijkaardig aan de bezettingsgraad van arrondissement Halle-Vilvoorde (840 inw/ha recreatie).

Het informatief deel van het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Sint-Pieters-Leeuw geeft aan dat de gemeente 12 ha recreatiegebied telt, of circa 0.3% van zijn grondgebied. De **bezettingsgraad van Sint-Pieters-Leeuw** is van 2478 inwoners per hectare recreatie. Dit is zeven keer meer dan het gemiddelde in Vlaanderen (336 inw/ha recreatie) en is ook drie keer meer dan de gemiddelde bezettingsgraad van arrondissement Halle-Vilvoorde (840 inw/ha recreatie).
Sint-Pieters-Leeuw scoort dus slecht in vergelijking met de buurgemeenten.

Binnen de gemeente Sint-Pieters-Leeuw worden er vijf zones aangegeven als recreatiegebied, waarvan één in het studiegebied gelegen is, in Vlezenbeek. Deze zone van 2ha is meer bepaald bestemd als gebied voor dagrecreatie en is momenteel niet in gebruik.

Opvallend in Sint-Pieters-Leeuw is dat het merendeel van de recreatie-infrastructuur buiten de daarvoor bestemde gebieden valt:
- 12% is gelegen in woongebied of gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut
- 61,5% van de totale oppervlakte aan recreatievoorzieningen is zonevreemd gelegen
Besluit is dat praktisch alle deelgemeenten van Sint-Pieters-Leeuw een groot tekort hebben aan recreatieterreinen met een hiervoor juridisch vastgelegde bestemming.

De gemeentes Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw hanteren een beleid van optimalisatie van de beschikbare ruimte voor recreatie en willen geen bovenlokale behoeften opvangen.

Het grootste aandeel aan recreatiegebieden en aan gebieden voor gemeenschapsvoorziening ligt op het Brussels territorium (? %).

Voor de toekomst is er sprake van de uitbouw van een recreatiepool van gewestelijk belang in het Brusselse gewest. De locatie hiervan kan nog niet aangeduid worden gezien het GPDO nog in opmaak is.
In de "studie voor een herinrichting van de speel- en sportterreinen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest" worden er weliswaar al drie potentiële sites aangeduid als "speelruimte op het gewestelijk niveau":
- in het noorden, het Park van Laken
- in het zuiden, het Ter Kamerenbos
- in het centrum, de omgeving van het kanaal langs de Vijfhoek en tot aan en met inbegrip van Tour & Taxis
Geen enkel van de drie bevindt zich in de nabijheid van het studiegebied.

Behoeftes

Dilbeek wenst dat buurt- en speelplaatsen dichter bij de woonkernen zouden aansluiten om het veiligheidsgevoel te bevorderen. Ook is er meer nood aan kleine speelpleinen.
Daarbij is Dilbeek op zoek naar een extra lokale recreatieknoop waar de infrastructuren van de voetbalclub KVC ITNA (functioneert momenteel verspreid over vier sites) gebundeld zouden kunnen worden.
Er worden 3 zoekzones aangeduid voor de inrichting van dit nieuw lokaal recreatief knooppunt, waarvan twee in het studiegebied gelegen zijn. De eerste mogelijkheid ligt langs de Itterebeeksebaan, de tweede ligt langs de spoorweg.

Uit een enquête bij de sportclubs die de gemeente Sint-Pieters-Leeuw organiseerde en uit analyse van de speel- en sportvoorzieningen worden volgende behoeftes aangehaald door de gemeente:
- een 3-tal bijkomende ha voor voetbal naast de bestaande voorzieningen
- bijkomende indoor-voorzieningen
- atletiekpiste (1.8 ha)
- faciliteiten voor het organiseren van activiteiten voor de jeugd (o.a.fuiven), jeugdhuizen en vergaderruimten
- (nabijgelegen) speelruimte (o.a. speelbos) voor de jeugdverenigingen

In Anderlecht worden er volgende nieuwe projecten voorzien :
- een sportzaal op de huidige atletiek piste
- nieuwe kleedkamers voor de rugbyclub
- nieuwe kleedkamers voor de hockeyclub
Er is een behoefte aan nieuwe percelen om aan de vraag voor buurtmoestuinen te kunnen voldoen.

Harde recreatie

De gemeentes wensen de harde recreatie te oriënteren dicht bij het stedelijk weefsel om een verdere aantasting van samenhangende open ruimtegehelen te vermijden.
De recreatieve voorzieningen worden gebundeld in een aantal **recreatieve knopen** (zie aanduiding op kaart) die instaan voor een verdere bundeling en optimalisatie van de gemeentelijke recreatieve infrastructuur (zowel indoor als outdoor).

De recreatieknopen moeten aan volgende voorwaarden voldoen:
- geen conflict met de gewenste open ruimtestructuur en de gewenste nederzettingsstructuur
- goede ontsluiting, zowel via het openbaar vervoer, de auto als via het trage wegennet

De bereikbaarheid van het recreatiegebied te Neerpede wordt besproken in het hoofdstuk ontsluiting.

Zachte recreatie

Wandel- en fietsnetwerk

Op het grondgebied van de gemeente Sint-Pieters-Leeuw zijn er 10 lusvormige wandelingen gekend. De gemeente heeft eveneens een landbouwleerpad uitgestippeld waarbij een aantal bedrijven met verschillende activiteit worden aangedaan, ter kennismaking met de hedendaagse land- en tuinbouw.
De gemeente heeft een uitgebreid recreatief netwerk voor fietsers.
Er zijn ook een drietal mountainbikeroutes en drie ruiterroutes waarvan er één volledig op het grondgebied van Sint-Pieters-Leeuw loopt. Het vertrekpunt van deze route "Pajot V" van 22km is aan manege "Mare's Dream" in Vlezenbeek.

Anderlecht heeft zeven wandelpaden, twee fietsroutes en één mountainbike-parcours aangelegd. Deze worden met een bewegwijzering aangegeven. Folders worden ook uitgegeven om wandelaars over de bestaande paden te informeren, in samenwerking met de vzw Neerpede Blijft.

In het algemeen kan er gesteld worden dat de drie gemeentes reeds over een uitgebreid netwerk van wandel- en fietsroutes beschikken. Hun doelstellingen zijn gelijkaardig en kunnen onder volgende punten gebundeld worden:
- ze wensen de wandel- en fietsroutes verder te ontwikkelen en uit te bouwen als een traag netwerk die de diverse recreatieve elementen met elkaar verbinden.
- ze zijn van mening dat er nieuwe toeristisch-recreatieve potenties liggen in de uitbouw van het hoeve-en plattelandstoerisme binnen het landschappelijk kader van het Pajottenland.
- ze wensen het contact van het netwerk met het landschap te versterken
- ze hechte belang aan het medegebruik van de open ruimte: passieve vormen van recreatie en natuureducatie, met respect voor natuur, landschap en landbouw.

Het gebrek aan het grensoverschrijdend karakter van het bestaand netwerk wordt in de gekregen documenten hier en daar naar voor gebracht. Doch zijn we van mening dat het netwerk reeds sterk uitgebouwd is en dat het eerder een kwestie van signalisatie en communicatie is.

Uit de gesprekken met de gemeentes blijkt dat het gebied niet gekend genoeg is van de inwoners zelf en de naburige bewoners. Dit tweede aangehaalde knelpunt kan grotendeels opgelost worden met een betere/nieuwe signalisatie.
Een goed voorbeeld hiervoor is de realisatie van het Groene en Blauw huis in Anderlecht, als ontdekkingscentrum om het potentieel en de rijkdommen van het gebied aan te zwengelen.

Trage wegen

De kaart van de trage wegen toont aan dat een aantal paden niet meer beloopbaar zijn. Een aantal gaan verloren door de werken voor het GEN-netwerk.
Voor het garanderen van de historische structuur van het gebied willen we de gemeentes sterk aanmoedigen om de niet meer beloopbare paden opnieuw toegankelijk te maken.

Moestuinen

De gemeente Anderlecht stelt een aantal gemeentelijke terreinen ter beschikking van de burgers om er stedelijke buurt**moestuinen** uit te baten. Het gaat voornamelijk om drie sites: Zuunstraat, Lenniksebaan en Arthur Dehemstraat.
Het gebruik van deze moestuinen, waarvoor een kleine jaarlijkse huur betaald wordt, wordt door geen enkel gemeentelijk reglement bepaald. Het gebruik van recuperatiematerialen van slechte kwaliteit voor de tuinhuisjes, de systemen van waterrecuperatie en de afbakening van de percelen veroorzaken landschappelijke problemen.
Ook is er een behoefte aan nieuwe percelen om aan de vraag van de bewoners te kunnen voldoen.

Maneges

In het studiegebied zijn er twee maneges in Anderlecht en drie in Sint-Pieters-Leeuw, meer bepaald in Vlezenbeek.
De drie maneges in Vlezenbeek liggen sterk geconcentreerd in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en genereren relatief veel verkeer dat tevens voor parkeerproblemen zorgt. De gemeente Sint-Pieters-Leeuw wenst deze te bundelen op één locatie en wil geen nieuwe maneges toelaten.
De nadruk bij het bundelen op één locatie is dat het geen bovenlokaal karakter mag krijgen. Er zal ook onderzocht worden in welke mate de manegeactiviteiten gecombineerd kunnen worden met bijvoorbeeld horeca.

Horeca

Wat betreft de horeca in het studiegebied vindt men 20-tal restaurants en cafés.
De gemeentes Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw wensen geen extra horeca-zaken aan te moedigen.

In het studiegebied vindt men een aantal typische streekproducten terug zoals: geuze bier, witloof, aardbeien, Brabantse trekpaarden,... Deze producten vormen ook een deel van de identiteit van het gebied en zijn een meerwaarde in de toeristisch-recreatieve wandelingen.

In den Appelboom

1.6 Ontsluiting

In het algemeen kan gesteld worden dat het beleid van de drie gemeentes zich duidelijk richt op het gebruik van zachte vervoersmiddelen (fiets, te voet, openbaar vervoer), deze wenst te promoveren en de aanwezigheid van de auto wilt beperken. De hiermee gepaarde doelstellingen zijn de volgende:
- het verbeteren van het zachte verkeersnetwerk
- het vrijwaren van de landelijkheid van de overige kernen
- het verhogen van het aandeel openbaar vervoer
- de beheersing van het doorgaand verkeer, maw het vermijden van sluipverkeer
- het verbeteren van de veiligheid voor voetgangers en fietsers

Wat betreft het **openbaar vervoer** wordt het studiegebied redelijk goed ontsloten. Sint-Pieters-Leeuw meldt wel de beperktheid van het openbaar (bus)vervoer als knelpunt binnen het gemeentelijke structuurplan.
Het grootste pijnpunt is de toegankelijkheid van het recreatiegebied Neerpede. De tramlijnen 31 en 81 eindigen op de Marius Renardlaan, net voor de brusselse ring. Het moeten onderdoorlopen van de brusselse ring maakt dat de psychologische afstand tot Neerpede groot is. Het zelfde probleem doet zich voor komende van de metrohalte EddyMerckx. Via de Olympische dreef kan men spoorweg50 oversteken en vervolgens via een tunnel onder de autostradeinfrastructuur komt men terecht in Neerpede. Dit is een onaangename en weinig veilige route voor voetgangers en fietsers. Het voorzien van een buslijn zou een tijdelijke oplossing kunnen zijn.
Op lang termijn wenst de gemeente Anderlecht tramlijn81 te kunnen verlengen tot Neerpede zelf. Indien een nieuwe tramlijn aangelegd wordt tussen Westland Shopping en het Weststation zou er een lus kunnen ontstaan met de verlenging van tramlijn81. In dat geval wordt het voorstel van Anderlecht als interessant ervan door de NMBS.

De realisatie van het GEN-netwerk is ook een belangrijke factor waarvan de impact op de evolutie van het studiegebied niet te onderschatten is. De toekomstige GEN-Lijn 1 (Arenberg - Leuven - Brussel - Zottegem) maakt gebruik van spoorlijn 50 die het studiegebied doorsnijdt. Er is nog geen duidelijkheid of er een halte in Schepdaal aangemaakt zal worden of niet, aan de kruising van de spoorlijn met de Ninoofsesteenweg.
In het Gemeentelijke Ruimtelijk Structuurplan Dilbeek wordt de optie open gehouden om op termijn een belangrijke secundaire knoop uit te bouwen t.h.v. de kruising van de spoorlijn met de N8, zodat kan overgestapt worden van trein naar bus en omgekeerd.
Metrohalte Coovi wordt een belangrijk punt. Het heeft nu een metro- en een bushalte en wordt mogelijks het GEN treinstation van Anderlecht. Hierbij is het dan ook interessant om de fietsinfrastructuur te ontwikkelen.

De NMBS voorziet een nieuwe ondergrondse metrostelplaats onder de Henri Simonetlaan. Een aantal mogelijkheden werden naar boven gehaald zoals het voorzien van een extra metrohalte die de toekomstige ontwikkeling van de site Chaudron zou kunnen ontsluiten alsook het recreatiegebied van Neerpede.

De Lijn gaf een mobiliteitsvisie voor 2020 voor een nieuwe tramverbinding Ninove-Brussel (studie van 2012, opgemaakt door Buur en Royal Haskoning DHV). Uit deze studie worden er aantal scenarios weerhouden waarvan er vier onze aandacht trekken: T3-T4, T5, T6A-T7B en T6B-T7B (niet weerhouden).
T3-T4 maakt gebruik van de Ninoofsesteenweg. Het is een tramverbinding die rond 60 à 70 km/u rijdt en veel haltes bevat.
T5 en T6A-T7B lopen door de open ruimte van het Pajottenland en komen dan samen ter hoogte van Koeivijver om via de Broeckbeekvallei Brussel binnen te treden. Deze tramlijnen zijn snelle verbindingen (100km/u) die op eigenbedding rijden en het aantal haltes beperkt houden.
De impact van de tracés T5, T6 en T7 op het gebied is niet te onderschatten. Het zorgt voor fragmentatie binnen de openheid van het landschap van de Pedevallei en maakt een tweede breuk (de eerste zijnde spoorlijn50) door de kouters. Ter hoogte van de Broeckbeekvallei vormt het tracé een bedreiging voor de natuur en het landschap waarvoor er net belangstelling aan gegeven wordt via het RUP Vlaams Strategisch Gebied Brussel.
Uit een gesprek met De Lijn blijkt dat er een voorkeur zou bestaan voor het tracé op de Ninoofsesteenweg.

Een tweede kaart infrastructuur geeft de **functionele fietsroutes** weer.
Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw zijn goed voorzien in functionele fietsroutes. Weliswaar bestaan er met Brussel een aantal missing links. De meeste daarvan worden wel aangeduid als "aan te leggen fietsroute bovenlokaal". We gaan ervan uit dat deze dan ook effectief aangelegd zullen worden in de nabije toekomst.

Sint-Pieters-Leeuw is van mening dat het fietsverkeer als voortraject naar de metro nog sterk kan worden gestimuleerd door bijvoorbeeld een veilige en vlotte fietsenstalling aan Metro Erasmus en/of Eddy Merckx. Vandaag is er een onbeveiligde fietstenstalling. Bewoners van Sint-Pieters-Leeuw durven hun fiets daar niet te laten staan voor een dag omwille van het vandalisme.

Een nieuw villo-station wordt voorzien aan de metrohalte Erasmus.

Verder bestaan er ook plannen voor een fiets-GEN (fiets Gewestelijk ExpresNet). Samen met de verbreding van de spoorlijn 50 worden er reeds twee stukken van het fiets-GEN aangelegd, parallel aan de spoorlijn zelf (tussen de Wijngaardstraat en de Ijsbergstraat, en tussen de Rollestraat en de Lenniksebaan).

De drie gemeentes hebben last van **sluipverkeer**. De oververzadigde toestand van het nationaal hoofdwegennet rondom het Brusselse geeft een directe afwenteling op het secundaire en lokale wegennet, met een grote hoeveelheid doorgaand verkeer in de kernen en sluipverkeer tot gevolg.

Zo is de gemeente Sint-Pieters-Leeuw een wijziging van circulatie aan het doorvoeren om het sluipverkeer te verminderen tussen de Postweg en de Brusselbaan. Vandaag passeren er 700 wagens per dag door de Groenstraat. De gemeente is van plan om de Groenstraat te knippen. De bovenlokale, functionele en recreatieve fietsroutes die langs de Groenstraat hun weg vinden zijn een extra argument om deze knip door te voeren. De Parijsstraat en de Beersbrugstraat zouden éénrichtingstraten worden.

In Neerpede is het doorgaand verkeer sterk aanwezig. De gemeente Anderlecht onderzoekt of het mogelijk is het gebied als zone 30 aan te duiden, zonder de toegankelijkheid van de recreatieve zone teniet te gaan.
Het mobiliteitsplan van Anderlecht dateert van 2005 en wordt momenteel geëvalueerd. Indien het mobiliteitsplan herzien wordt is dit een reële opportuniteit om het verkeerbeleid af te stemmen op die van de buurtgemeentes, vooral wat betreft het sluipverkeer en het parkeerbeleid.

De gemeentes kennen geen grote **parkeerproblematiek** in het studiegebied, behalve in het week-end en bij grote sportevenementen.
Zo is de parking van de Vogelzang vaak vol in het week-end.
De gemeente Sint-Pieters-Leeuw wenst een aantal park & ride-parkings te voorzien als oplossing voor de verzadiging op de wegen naar Brussel. Anderlecht is voorstaander van een park & ride-parking aan Erasme, weliswaar gratis. Er bestaat een onduidelijkheid of de toekomstige parking al dan niet betalend zal zijn. Indien de park & ride betalend zou zijn vreest de gemeente Anderlecht dat het het ontmoedigend effect om de stad binnen te rijden teniet zou gaan (indien je toch buiten de stad moet betalen, waarom zou je niet tot in de stad zelf rijden?).

In het kader van het richtplan waarbij er grensoverschrijdend nagedacht wordt lijkt het ons zeker interessant om zich te buigen over de problematiek van het sluipverkeer en het parkeren.

Mogelijke impact van het GEN-netwerk op het studiegebied (trein, tram, fiets)

1.7 Besluit inventaris & analyse

1. De belangrijkste kwaliteit van het studiegebied ligt in haar verrassende openheid, in de nabijheid van de grootstad. Open ruimte is er schaars en wordt hierdoor dus sterk gewaardeerd. De landschappelijke kwaliteiten liggen in de diversiteit aan beeldwaarden, van weidse kouter naar besloten dorps- en hoflandschappen, en de sterke contrasten tussen landelijkheid en de stedelijke ontwikkeling.

2. Tegelijkertijd vormt de grootstad, met de nood aan aanvoerlijnen en de verstedelijkingsdruk, de belangrijkste bedreiging voor het gebied. Het beleid van de betrokken overheden is er grotendeels opgericht om dit via het ruimtelijk beleid te counteren. Desondanks blijft deze druk aanwezig, wat zich onder andere uit in vragen rond weliswaar beperkte bestemmingswijzigingen, maar vooral door oneigenlijk gebruik van landbouwgronden en de symptomatisch hoge grondprijzen.

3. De landbouw is de voornaamste beheerder en vormgever van het landschap. Haar historische functie van directe leverancier voor de stedelijke markt is nog beperkt aanwezig, gezien het sterk afgenomen aantal tuinders en de inschakeling in de grootdistributie. Een aantal voorbeelden tonen dat deze rol wel toekomst heeft. De levensvatbaarheid van de landbouw is in de eerste plaats verbonden aan de beschikbaarheid van gronden voor land- en tuinbouw. Het verduurzamen van de landbouw en het stimuleren van de korte ketenverhaal kan door een volgehouden beleid waarbij transitie en innovatie worden gestimuleerd.

4. Basiscondities: een aantal basiscondities zijn onvoldoende ingevuld: waterkwaliteit, regelgevend en stimulerend kader rond het landbouwbedrijf in BHG, sluipverkeer, parkeerproblematiek en grondspeculatie.

5. Natuur: De verschillende gemeenten hebben een sterk beleid rond koestersoorten, voornamelijk typische vogelsoorten die het moeilijk hebben. Een sterk wervende natuurvisie kan worden opgehangen aan veldvogels zoals de veldleeuwerik of de patrijs, vogels die eerder een klein landschap behoeven zoals steenuil, huismus of boerenzwaluw. Dit behelst gezonde en gediversifieerde biotopen in het studiegebied.

6. De attractiviteit van het gebied en haar potenties op vlak van zachte recreatie en educatie moet verder worden ontsloten. Bereikbaarheid en onthaalinfrastructuur zijn hierbij sleutels.

7. De belangrijkste opportuniteit van de studie ligt in de grote schaal en haar grensoverschrijdend karakter. Gezien de gelijklopende lokale visies en het actief lokaal beleid over de open ruimte, kan het richtplan deze kaart ten volle uitspelen door in te zetten op verbindingen, continuïteit en schaalwinst. Daarom kunnen best de beekvalleien als grote grensoverschrijdende entiteiten in het richtplan worden gehanteerd.

1.8 Bijlages

1.8.1 Kaarten

Lijst van bronnen
Kaartenbundel

Lijst van output kaarten:

Nr Nr	thema thème	omschrijving description
agr1	landbouw	percelen per landbouwer
agr2	landbouw	teeltkaart
agr3	landbouw	landbouw volgens bestemmingsplan versus realiteit
bas 1	basis	topografische kaart
bas 2	basis	luchtfoto
bas 3	basis	gebouwen en percelen
bas 4	basis	wegenatlas
bas 5	basis	fotoplan + toponiemen
bas 6	basis	fotoreportage 1/2
bas 7	basis	fotoreportage 2/2
fys 1	fysisch	bodemkaart
his 1	historiek	erfgoed
his 3	historiek	ferrariskaart
his 4	historiek	topokaart +/- 1970
his 2	historiek	luchtfoto 1953
mob 1	mobiliteit	infrastructuurkaart
mob 2	mobiliteit	trage wegenkaart
mob 3	mobiliteit	functionele fietsroutes
nat 1	natuur	BWK
nat 2	natuur	natuurgebieden
rec 1	recreatie	recreatieve routes
rec 2	recreatie	recreatieve functies en bestemmingen
urb 1	Ruimtelijke ordening	gewestplan
urb 2	Ruimtelijke ordening	RUP's
urb 3	Ruimtelijke ordening	RUP's + gewestplan
wat 1	water	Topografie
wat 2	water	Waterlopen
wat 3	water	Bodembedekking
wat 4	water	Recent overstroomde gebieden
wat 5	water	Van nature overstroombare gebieden
wat 6	water	Overstromingsgevoelige gebieden
wat 7	water	Overstromingsgevoelige gebieden met bestemming natuur
wat 8	water	Overstromingsgevoelige gebieden met bestemming landbouw
wat 9	water	Interactie riolering
wat 10	water	potentiele bodemerosie

1.8.2 Input documenten

Lijst gekregen documenten
Evaluatie input documenten

1.8.3 Verslagen

Verslag stuurgroep
Verslagen gesprekken met gemeentes
Verslagen terreinbezoeken

COLOFON
Deze studie is enkel mogelijk dank zij de actieve implicatie van alle leden van de kern- en stuurgroep

Kerngroep

BIM	Serge Kempeneers, Frank Vermoesen, Joël Merlin, Robert Vanderhulst, Karin Hermanus
VLM	Hoy-Ming To, Els Remans
BHG - Kabinet Leefmilieu	Catherine Fierens

Stuurgroep

BIM	Serge Kempeneers, Frank Vermoesen, Joël Merlin, Robert Vanderhulst, Karin Hermanus, Mathias Engelbeen
VLM	Hoy-Ming To, Els Remans, Luc Vander Elst, Johan Kerkhof, Johan Laeremans
Landbouwcel BHG	Marco Volpé
BHG - Kabinet Leefmilieu	Catherine Fierens
Dilbeek	Mieke Verschaffel, Oliva De Vidts
Anderlecht	Marie-Hélène Steurs, Roger Elshoecht
Sint-Pieters-Leeuw	Ben Van Hoorebeek, Liesbeth Bortels
Vl.O. ADLO	Hilde Villé
ANB	Gert Verbruggen
Provincie Vlaams Brabant	Stefaan Stegen, Dirk Buysse, Ine Vervaeke
Regionaal landschap Pajottenland & Zennevallei	Alwin Loeckx, Marleen Maldeghem

Studiegroep

SumResearch	Patrick Moyersoen, Céline Wellens, Thomas Moens, Marc Appelmans i.s.m Denis Dujardin i.s.m Hydroscan: Tom Feyaerts, Nele Wijnants, Guido Vaes

Met dank aan de gidsen tijdens de terreinbezoeken Marc Bruneel, Henri Vander Elst, Thomas Van Hemelryck, Peter Vanbellingen (natuur) en Jean Pierre De leener en Lien Vandebroeck (Boerenbond) (landbouw)